

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

MILLENNIUM
CHALLENGE CORPORATION
UNITED STATES OF AMERICA

Academy for Educational Development

Guvernul
Republicii Moldova

Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova

---

Raport trimestrial (4)

privind evaluarea accesului la informațiile oficiale în Republica Moldova
(în percepția reprezentanților mass-media și organizațiilor nonguvernamentale în domeniul libertății de exprimare și al accesului la informație)

octombrie - decembrie 2008

Programul Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova (CCMSC) este finanțat de Guvernul SUA prin intermediul Corporației Provocările Mileniului și administrat de Agenția SUA pentru Dezvoltare (USAID). CCMSC este implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), o organizație americană, cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX).

---

202 Stefan cel Mare Ave, 8th floor
Chisinau, MD-2004, Republic of Moldova
Tel./fax.: (022) 295-404/754-422/233-000
e-mail: office@ade.md
www.ade.md

Aspecte generale

Raportul analizează starea actuală de lucruri în domeniul accesului la informațiile oficiale, problemele cu care se confruntă solicitanții de informație, conține, de asemenea, un șir de propuneri și recomandări.

Evaluarea graduală a accesului la informație este efectuată de un Grup de experți, format din reprezentanți ai mass-media și organizațiilor nonguvernamentale în domeniul libertății de exprimare și accesului la informație, sub egida Centrului “Acces-info”.

Raportul reflectă rezultatele monitorizărilor curente, cazuri concrete de îngrijire a accesului la informație, conținutul unor discuții focalizate în grup.

Evaluarea cuprinde patru criterii de bază:

- *cadrul juridic privind exercitarea dreptului la informație;*
- *disponibilitatea instituțiilor publice de a furniza informații;*
- *operativitatea cu care instituțiile publice reacționează la cererile de informații;*
- *accesul mass-media la informațiile oficiale.*

Scara de evaluare constituie 0 – 5 puncte (maximum).

I. Reacții. Acțiuni.

În trimestrul patru au fost desfășurate un șir de activități stipulate în Planul de acțiuni pentru consolidarea sistemului de comunicare în vederea implementării Concepției de comunicare a Guvernului. Mai multe autorități administrative centrale au instituit subdiviziuni sau au desemnat persoane abilitate cu relațiile cu presa în scopul facilitării accesului mass-media la informație și în scopul soluționării operative a tuturor solicitărilor de informații; persoanele responsabile în domeniul comunicării din ministere și alte structuri au fost subordonate direct conducătorului instituției. Acest statut urmează a fi confirmat și prin Regulamentul model al serviciului de presă și Fișa de post model, care au fost elaborate de către Serviciul de presă al Guvernului și vor fi aprobate în toate instituțiile subordonate Executivului. Ca rezultat al recomandărilor organizațiilor nonguvernamentale din domeniul mass-media, a fost stopată aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului cu privire la acreditarea ziariștilor la Guvern.

A fost organizată instruirea mai multor colaboratori ai subdiviziunilor responsabile de relațiile cu mass-media de la instituțiile centrale, a reprezentanților comisariatelor de poliție în cadrul Programului Consolidarea Capacităților de Monitorizare a Societății Civile din Moldova, finanțat de Guvernul S.U.A. prin intermediul Corporației Provocările Mileniului și administrat de USAID în cadrul Programului Preliminar pe Țară (PPT) pentru Moldova, program implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), cu suportul tehnic din partea IREX.

Ținând cont de recomandările, expuse de Grupul de experți în Rapoartele precedente privind evaluarea accesului la informație, Parlamentul, în sfârșit, a adoptat Legea privind transparența în procesul decizional. În acest context, menționăm conlucrarea constructivă a Comisiei juridice și de imunități a Parlamentului, de asemenea, a Aparatului Guvernului, cu reprezentanți ai organizațiilor nonguvernamentale. Astfel, comisia de resort a păstrat și a știut să apere mai multe prevederi esențiale, fără de care importanța și rolul Legii privind transparența în procesul decizional ar fi fost diminuate. De exemplu, în lista autorităților care se află sub incidența actului normativ figurează Parlamentul, Președintele țării, Guvernul; un articol aparte se referă la obligația instituțiilor publice de a elabora și de a face publice anual date concrete referitoare la asigurarea transparenței în procesul decizional. Din păcate, în aceeași perioadă a fost adoptată și Legea cu privire la secretul de stat (deocamdată nepromulgată), care a fost elaborată în mare taină, iar în procesul de pregătire pentru dezbaterile în prima și a doua lectură Comisia de resort nu a ținut cont nici de propunerile unor organizații nonguvernamentale de a pune în discuție proiectul, nici de opiniile unor organizații internaționale competente, care au semnalat mari pericole, în defavoarea accesului la informațiile, care vor apărea odată cu adoptarea legii în cauză.

Activează Grupul de lucru Public-Privat pentru Fortificarea Presei. În conformitate cu Planul de acțiuni de consolidare a sistemului de comunicare a Guvernului, urmează să fie elaborat Codul de etică privind relațiile cu mass-media din cadrul autorităților publice.

În raioanele republicii activează Grupuri de sprijin ale Centrului "Acces-info", formate din funcționari publici, reprezentanți ai mass-media, organizațiilor nonguvernamentale, sistemului bibliotecar, juriști, care au fost instruiți în cadrul unui șir de training-uri și seminare.

II. Analiză, opinii, aprecieri

Criteriul 1. Cadrul juridic privind exercitarea dreptului la informație

1.1. În ansamblu, legislația națională creează condiții favorabile pentru exercitarea dreptului la informație atât prin prevederile din Constituția Republicii Moldova (*adoptată la 29 iulie 1994, Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994*), cât și prin cele ale Legii privind accesul la informație (*nr. 982-XIV din 11.05.2000, Monitorul Oficial nr. 88-90 din 28.07.2000*). De menționat că în Republica Moldova conțin prevederi referitoare la accesul la informație circa 400 de acte legislative practic din toate domeniile – activitatea instituțiilor publice, economie, cultură, știință, învățământ, muncă, sănătate, ecologie, relații externe etc.

1.2. În ansamblu, prevederile actelor normative sînt în concordanță cu Legea privind accesul la informație, totuși, unele dintre ele, după cum s-a menționat și în Raportul pe trimestrul doi, urmează a fi abrogate, modificate sau reactualizate, inclusiv:

- **Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului** (nr. 797-XVI din 02.04.1996, Monitorul Oficial nr. 50 din 07.04.2007);
- **Legea despre statutul deputatului în Parlament** (nr. 39-XIII din 07.04.1994, Monitorul Oficial nr. 4/78 din 3.04.1994);
- **Legea privind actele legislative** (nr. 780-XV din 27.12.2001, Monitorul Oficial nr. 36-38 din 14.03.2002);
- **Legea cu privire la Guvern** (nr. 64-XII din 31.05.1990, Monitorul Oficial nr. 131 din 26.09.2002);
- **Legea cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat** (nr. 467-XV din 21.11.2003, Monitorul Oficial nr. 6 din 01.01.2004);
- **Legea Presei** (nr. 243-XIII din 26.10.1994, Monitorul Oficial nr. 2 din 12.01.1995);
- **Legea privind Codul de conduită a funcționarului public** (nr. 243-XVI din 11.04.2008, Monitorul Oficial nr. 74-75 din 01.01.2008);
- **Legea cu privire la secretul comercial** (nr. 171-XIII din 06.07.1994, Monitorul Oficial nr. 13 din 10.11.1994);
- **Legea cu privire la petiționare** (nr. 190-XIII din 19.07.1994, Monitorul Oficial nr. 6 din 24.01.2000);
- **Hotărîri ale Guvernului privind activitatea ministerelor, serviciilor, birourilor.**

*Notă: Propuneri și recomandări concrete privind modificarea unor acte normative vezi în **Raportul (I) privind evaluarea accesului la informațiile oficiale în Republica Moldova și în Studiul "Acte normative: concordanța cu Legea privind accesul la informație"**, Centrul "Acces-info", Chișinău, 2007.*

1.3. Legea privind transparența în procesul decizional (nr. 239-XVI din 13.11.2008 Monitorul Oficial nr. 215-217/798 din 05.12.2008), adoptată recent, este condiționată de necesitatea stabilirii unor principii și modalități de asigurare a transparenței în procesul decizional din cadrul autorităților publice, creării unui mecanism viabil de implicare a cetățenilor și organizațiilor acestora la elaborarea și adoptarea deciziilor. Insuficiența reglementării procesului decizional generează necunoașterea și neîncrederea cetățenilor în ceea ce privește rolul și importanța actelor normative, pasivitatea la aplicarea și executarea lor în practică. Totodată, implementarea consecventă a principiului transparenței va genera o mai mare încredere a populației în legi și reglementări, din momentul cînd ele vor fi elaborate și adoptate cu consultarea obligatorie a publicului.

Legea privind transparența în procesul decizional creează condiții pentru eficientizarea dialogului autorităților publice centrale și locale, cetățeni și organizațiile acestora, prin intermediul a trei mecanisme importante: informarea publicului despre activitatea autorităților publice; participarea acestuia la procesul de elaborare a deciziilor; participarea cetățenilor la procesul de adoptare a deciziilor. Spre deosebire de Legea privind accesul la informație, care asigură accesul persoanelor la informațiile oficiale deja elaborate și/sau deținute de autoritățile publice, Legea privind transparența în procesul decizional oferă cetățenilor și organizațiilor acestora posibilitatea de a participa activ la procesul de elaborare a deciziilor prin sugestii, propuneri, recomandări, adresate autorităților publice chiar din momentul inițierii procedurilor respective.

Recomandările cetățenilor și organizațiilor acestora sînt examinate de autoritățile inițiatoare ale proiectelor care vor decide asupra necesității includerii acestora în textul final al deciziei. De asemenea, legea prevede posibilitatea celor interesați de a participa și de a-și expune punctele de vedere în cadrul ședințelor autorităților publice.

1.4. Parlamentul a adoptat în două lecturi noua **Lege cu privire la secretul de stat**, autorul proiectului fiind Serviciul de Informații și Securitate. Acesta a fost aprobat de Guvern, avizările fiind secretizate. Anterior, instituții media s-au arătat nedumerite și îngrijorate de maniera secretoasă în care este elaborat acest act legislativ.

Inițiativa elaborării unei noi Legi cu privire la secretul de stat a fost lansată, la începutul lunii aprilie 2008, de președintele Vladimir Voronin. Atunci s-a anunțat că noua lege va viza, în principal, reducerea actelor și documentelor catalogate drept secrete. Autorii implicați în elaborarea proiectului de lege respectiv au tratat, periodic, cu refuz solicitările unor organizații nonguvernamentale din domeniul mass-media și accesului la informație în vederea obținerii proiectului legii pentru a fi consultat. Proiectul a fost inserat pe site-ul

Parlamentului. Propunerile Centrului "Acces-info" de a-l pune în dezbateră cu parlamentarii și autorii Legii, adresată Comisiei de resort a Legislativului, au rămas fără nici un răspuns. Dacă va fi promulgată, noua lege va prejudicia grav accesul la informațiile oficiale, deoarece conține devieri esențiale de la standardele și practica internațională. Prevederile acestei legi lasă mari spații de interpretare, ceea ce face posibilă secretizarea, practic, a oricărui tip de informație.

Campania Globală pentru Libertatea de Exprimare "Article 19" (Londra) a propus un șir de recomandări, de care, din păcate nu s-a ținut cont la adoptarea Legii cu privire la secretul de stat, inclusiv:

- în cazul neconcordanței între prevederile cu privire la secretizarea informației, inclusiv a dispozițiilor Legii cu privire la secretul de stat, și prevederile Legii cu privire la accesul la informație, ultima va prevala;
- persoanele private nu trebuie obligate să secretizeze informația pe care au creat-o și o dețin, cu excepția cazurilor când ei sînt obligați să facă aceasta în baza raporturilor contractuale pe care le au cu sectorul public;
- tipurile de informații care fac subiectul secretizării urmează a fi definite în mod precis, formulele vagi fiind excluse;
- se va secretiza doar informația, divulgarea căreia poate prejudicia serios securitatea națională;
- legea trebuie să includă prevederi referitoare la prevalarea interesului public, stipulînd posibilitatea divulgării informației în cazurile în care interesul public în divulgarea acesteia prevalează asupra prejudiciului potențial ce poate fi cauzat ca urmare a divulgării;
- legea trebuie să asigure o revizuire eficientă a informației secretizate, desecretizarea acesteia cînd ea nu mai este confidențială;
- necesită a fi extinse substanțial categoriile de informații care nu pot fi secretizate;
- legea trebuie să instituie protecția persoanelor care divulgă informații cu privire la ilegalitățile comise într-o instituție și care acționează cu bună credință și cu încrederea rezonabilă că informațiile în esență sînt veridice și denunță faptele de comitere a ilegalităților;
- doar autoritățile publice, angajații săi și persoanele care au acces special autorizat la informație trebuie să poarte răspundere pentru protecția secretului de stat;
- legea trebuie limitată la informațiile, a căror divulgare poate aduce prejudiciu doar securității naționale;
- rolul Parlamentului în procesul de supraveghere a politicii secrete necesită a fi extins, dar nu redus.

1.5. Parlamentul a modificat Legea cu privire la activitatea editorială (*nr. 939-XIV din 20.04.2000, Monitorul Oficial nr. 70-72 din 22.06.2000*), incluzînd în articolul 14 alin. (6) următoarea prevedere: "Se interzice editarea lucrărilor care contravin legislației în vigoare. Responsabilitatea pentru realizarea acestei prevederi îi revine atît editorului și beneficiarului producției editoriale, cît și autorului". Inițial, proiectul stipula o prevedere care a declanșat mai multe proteste din partea scriitorilor și editorilor: "Se interzice editarea literaturii care conține contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional". Deși textul adoptat a fost redactat și poartă un caracter mai general, totuși conținutul său rămîne a fi vag și controversat, deoarece lasă un spațiu larg pentru interpretări.

Actul normativ denotă o inconsecvență legislativă: pe de o parte, legea interzice cenzura, pe de altă parte, o legitimează prin interdicția de publicare. Orice interdicție de publicare apriori este un act de cenzură, lăsînd la liberul arbitru al editorului decizia ce țin de competența justiției, introducîndu-se, astfel, elementul de arbitrar, acesta putînd genera abuzuri, fie din partea statului, fie din partea unor persoane.

1.6. Organizații nonguvernamentale în domeniul accesului la informație și libertății de exprimare continuă discutarea și promovarea următoarelor proiecte de acte normative:

- **Legea cu privire la libertatea de exprimare;**
- **Legea privind completarea Codului penal cu prevederea referitoare la aplicarea sancțiunilor pentru împiedicarea intenționată a activității mass-media și intimidarea cetățenilor pentru critică;**
- **Legea privind completarea Codului cu privire la contravențiile administrative cu sancțiuni pentru aplicarea sau favorizarea cenzurii;**
- **Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007 privind achizițiile publice;**
- **Legea privind completarea articolului 103 al Codului Fiscal** cu o prevedere clară că serviciile de publicitate prin intermediul publicațiilor periodice (cu excepția celor cu caracter publicitar și erotic) sînt scutite de plata TVA și proiectul Legii privind modificarea articolului 14 din Legea cu privire la publicitate, prin care se propune majorarea cotei admisibile de publicitate (reclamă) în publicațiile periodice scutite de

TVA pînă la 50% din volumul acestora. Nici acest proiect nu are susținerea, pe care o doresc ziaristii, nu însă și politicienii.

1.7. În proces de elaborare se află **cîteva proiecte de legi privind modificarea și/sau completarea legislației în scopul îmbunătățirii cadrului legal și statutului economic al sectorului mass-media (organizații nonguvernamentale, în cadrul Programului Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova, implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX)).**

1.8. Guvernul urmează să adopte un șir de regulamente pentru autoritățile administrației publice centrale, care urmăresc îmbunătățirea comunicării cu presa. Este vorba de **Regulamentul de activitate a subdiviziunii responsabile de relațiile cu presa în cadrul autorității centrale**. La fel, în curs de elaborare se numără **Fișa de post al colaboratorului responsabil de comunicarea cu presa**.

1.9. În noiembrie 2007 Guvernul i-a prezentat Curții Constituționale spre avizare proiectul de lege pentru modificarea alin. (3) art. 32 din Constituția Republicii Moldova.

Prevederile articolului 32 din Constituție intitulat “Libertatea opiniei și a exprimării” garantează oricărui cetățean libertatea gîndirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvînt, imagine sau prin alt mijloc posibil (alin.(1). Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie (alin.(2). Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional (alin.(3).

Proiectul de lege expune alin.(3) art.32 din Constituție în următoarea redacție: “Sînt interzise și pedepsite prin lege îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, alte acțiuni violente, ce atentează la regimul constituțional”.

Guvernul propune revizuirea alin.(3) art.32 din Constituție în vederea asigurării compatibilității prevederilor constituționale cu art.10 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu interpretarea jurisprudențială a acestuia. Potrivit art.10 al Convenției, orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

Inițiativa Guvernului de revizuire a art.32 din Constituție, după cum se menționează în nota informativă asupra proiectului de lege constituțională, se înscrie în Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr.415-XV din 24 octombrie 2003.

În avizul Curții Constituționale asupra proiectului de lege pentru modificarea art. 32 din Constituția Republicii Moldova se menționează: “Condamnînd actele de contestare și defăimare a statului și a poporului, ca și cele care îndeamnă la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incită la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, dispozițiile alin.(3) art.32 din Constituție, precum și legea penală, le califică pe drept ca acte ce atentează la regimul constituțional. Avînd în vedere dispozițiile constituționale privind limitele revizuirii Legii Supreme, Curtea nu poate reține argumentul Guvernului că excluderea din Constituție a prevederii “contestarea și defăimarea statului și a poporului” va contribui la exercitarea mai eficientă a libertății opiniei și a exprimării. În viziunea Curții, contestarea și defăimarea statului și a poporului constituie atentate la regimul constituțional. Neinterzicerea, inclusiv prin Constituție, și nepedepsirea prin lege a acestor acte vor avea drept efect anihilarea protecției dreptului statului Republica Moldova de a exista ca o entitate geopolitică distinctă și a protecției dreptului poporului său, ca titular al suveranității naționale, la propria identitate.”

“Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională; mijloacele de informare publică, de stat sau private, sînt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice. Mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sînt libere și pot fi organizate și desfășurate de cetățeni numai în mod pașnic. Partidele și alte organizații social-politice contribuie la definirea și exprimarea voinței politice a cetățenilor, iar acele formațiuni politice care, prin

scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituționale. Devotamentul față de țară este o obligație sacră, iar apărarea Patriei este un drept și o datorie sfîntă a fiecărui cetățean.” – se mai spune în Aviz.

Curtea relevă, de asemenea, că modificarea alin.(3) art.32 din Constituție prin substituirea sintagmei “precum și alte manifestări” cu sintagma “alte acțiuni violente” nu depășește limitele revizuirii consfințite în art.142 din Constituție.

Curtea Constituțională, cu votul a cinci judecători, a avizat negativ inițiativa Guvernului. Într-o opinie separată expusă de judecătorul Victor Pușcaș, acesta consideră că avizul negativ asupra unei părți a proiectului legii de revizuire a Constituției este nefondat și că angajamentul asumat de Republica Moldova va putea fi realizat doar prin revizuirea de către Curtea Constituțională a propriului său aviz, deoarece inițiativa de revizuire a art. 32 alin.(3) din Constituție ar fi contribuit la asigurarea exercitării libertății opiniei și a exprimării.

Conform preambulului avizului, Curtea Constituțională a făcut constatările respective în baza examinării sesizării proiectului legii constituționale și materialelor anexate la dosar, punctelor de vedere comunicate de Președintele Republicii Moldova, Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, audierii informației prezentată de judecătorul-raportor și argumentelor expuse de reprezentanții Parlamentului și Guvernului.

Vasile Botnaru (Postul de Radio “Europa Liberă”):

“Legislativul, la fel ca toate celelalte instituții-pilon au trecut prin faza romantismului, cînd a fost posibilă votarea Legii privind accesul la informație, după care a intervenit faza pragmatică, care s-a soldat cu rectificarea spiritului permisiv al acesteia prin Legea secretului de stat, bunăoară. Legea privind accesul la informație este net superioară gradului de interes pentru informația publică, interes care este în stare embrionară și presa este cea care încearcă să convingă publicul să-și revendice dreptul de a o cunoaște”.

Eugeniu Rîbca (Asociația Presei Electronice “APEL”):

“În procesul de elaborare și adoptare a majorității actelor normative avînd ca obiect protecția informațiilor cu accesibilitate limitată, nu s-a ținut cont de standardele europene și internaționale în domeniul accesului la informație. În consecință, în aceste acte sînt atestate numeroase prevederi, ce sînt în contradicție cu prevederile Legii privind accesul la informație. Prezența, în aceste acte normative, a prevederilor privind prioritatea interesului public, în general, și a triplului test, în special, reprezintă o excepție. În esență, este prezentă o problemă a cărei soluționare este surprinzător de simplă: este necesară includerea în aceste acte a unor trimiteri (în calitate de mijloc tehnico-legislativ) la Legea privind accesul la informație”.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Legislația privind confidențialitatea afacerilor (secretul comercial) nu corespunde evoluției mediului respectiv. În foarte multe cazuri instituțiile publice cărora le-am solicitat informații de interes public, gen volumul energiei importat în Moldova sau prețul de import al energiei, sau producția de țigări, Serviciul Vamal și Serviciul Național de Statistică au refuzat să ne ofere această informație, pe motiv că ar fi secret comercial. Cadrul legislativ privind informația care trebuie considerată cu caracter de secret comercial trebuie să fie foarte clar reglementat, astfel încît cetățenii, ziaristii și funcționarii publici să știe pînă unde trebuie să secretizeze informația și care trebuie să fie publică”.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“În Republica Moldova, la nivel de mentalitate a funcționarilor/aleșilor poporului, nu există o delimitare între ceea ce ar însemna viața privată și cea publică. De multe ori, funcționari publici/aleși ai poporului confundă intenționat sau mai puțin intenționat aceste două noțiuni. În unele cazuri, cînd un funcționar devine subiect public, acesta poate pretinde că îi este violată viața privată. Cazuri de acest fel au fost înregistrate în timpul realizării unor materiale de către jurnaliști de la evenimente publice sau de partid”.

Viorel Cibotaru (Institutul European de Studii Politice):

“Sînt tendințe pozitive în ceea ce privește protecția celor care semnalează nereguli, inclusiv acte de corupție, dar nu există încă un cadru propice normativ coerent și nu există suficientă încredere în mecanismele legislative”.

Grupul de experți apreciază cadrul juridic național privind exercitarea dreptului la informație cu 3,3 puncte (în trimestrul trei – 3,12, în trimestrul doi – 2,71, în trimestrul unu – 2,48 puncte).

Criteriul 2. Disponibilitatea instituțiilor publice de a furniza informații

2.1. Legea privind accesul la informație obligă instituțiile publice de a amenaja spații accesibile pentru documentarea solicitanților. Realizarea acestei norme rămâne a fi o problemă, atât la nivel național, cât și local, deși crearea unor asemenea spații ar facilita în mare măsură consultarea informațiilor din oficiu, examinarea documentelor cu un volum mare nemijlocit la sediile instituțiilor. Totodată, s-ar economisi din timpul funcționarilor. Deși majoritatea instituțiilor au desemnat funcționari responsabili pentru furnizarea informațiilor oficiale, mulți dintre aceștia, chiar dacă au fost instruiți în cadrul diverselor programe ale organizațiilor nonguvernamentale sau în cadrul Academiei de Administrare Publică, nu-și pot exercita atribuțiile, deoarece lipsește un mecanism intern clar, ajustat la specificul instituțiilor privind comunicarea cu publicul și asigurarea accesului la informație, acesta urmând a fi creat și implementat de către Guvern.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“În general, majoritatea instituțiilor centrale au angajați responsabili de furnizarea informațiilor, dar părerea care se creează după discuțiile cu ei e că aceștia au fost instruiți cum să evite răspunsurile, nu să ofere informații oficiale. În multe instituții persistă regula ca informația să fie oferită doar de șefi”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Din păcate, accesul în majoritatea instituțiilor administrației publice centrale este unul extrem de limitat, iar procedurile care trebuie urmate la birourile de permise sînt destul de birocratizate. Accesul în astfel de instituții este unul greu de realizat. Excepție constituie organele administrației publice locale, unde, cu unele excepții, accesul fizic este mai ușor de realizat”.

2.2. Pentru ca procesul de instruire să aibă un impact de rezonanță, urmat de schimbări consecvente și reale în cadrul tuturor instituțiilor publice, este necesar ca la cursurile de reciclare să participe nu numai subalternii, dar și conducătorii instituțiilor, de care depinde, practic, în totalitate, punerea în aplicare a Legii privind accesul la informație, managementul informațional, cooperarea cu societatea civilă, cultura deschiderii în ansamblu.

Tudor Iașcenco (Ziarul “Cuvîntul”, Rezina):

“Funcționarii publici au fost instruiți în domeniul dat în cadrul multiplelor seminare, ateliere, mese rotunde etc., organizate de Centrul “Acces-info”, alte organizații nonguvernamentale. Numai că aceste cunoștințe nu sînt utilizate în practică, deoarece nu le permite statutul lor de facto. Funcționarii respectivi, de regulă, nu fac un pas fără permisiunea șefilor, care dozează informația după cum le convine”.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“La nivel central, lucrurile în acest sens evoluează. Mai problematică este situația în teritorii, unde responsabilii pentru furnizarea informațiilor oficiale au de exercitat, de regulă, și alte obligațiuni”.

2.3. La mai multe instituții publice funcționarii se străduiesc să acorde asistență și sprijinul necesar solicitanților, însă accesul solicitanților la registrele cu date despre informațiile oficiale disponibile de cele mai multe ori rămîne a fi o problemă. Cu atât mai mult că în majoritatea cazurilor solicitanții nici nu știu de existența acestora.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“În ceea ce privește asistența și sprijinul necesar acordat solicitanților pentru căutarea și identificarea informațiilor, instituțiile publice pot fi împărțite în trei grupuri: care ajută la căutarea și identificarea informațiilor; care nu numai că nu ajută, dar chiar fac tot posibilul pentru camuflarea informației pentru a nu-și crea probleme în plus și care oferă informația, dar pe principii comerciale. Situația s-ar normaliza cît de cît dacă s-ar interzice furnizarea informațiilor contra plată, s-ar stabili mecanisme concrete de sancționare a responsabililor ce tănuiesc intenționat informația, s-ar face o delimitare strictă între funcțiile responsabilului de relațiile cu presa și responsabilului de probleme de imagine a instituției”.

Constantin Marin (Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova):

“Persoanele mandatate pentru a acorda asistență și sprijinul necesar solicitanților pentru căutarea și identificarea informațiilor, în multe cazuri, au în obligațiile funcționale și alte activități ce dezavantajează asistența și sprijinul solicitanților în căutarea și identificarea informațiilor”.

Viorel Cibotaru (Institutul European de Studii Politice):

“Unele instituții acordă asistență și sprijinul necesar solicitanților pentru căutarea și identificarea informațiilor, dar aceasta diferă de la caz la caz. Depinde de instituție, în unele există anumite tradiții, numărul solicitanților este mare (medicină, asistență socială, agricultură – exemple bune), în altele – birocrație crasă și foarte obraznică (cultură, educație)”.

2.4. Conform Legii privind accesul la informație, autoritățile și instituțiile publice, în caz de necesitate, sînt obligate să difuzeze de urgență pentru publicul larg informațiile care le-au devenit cunoscute în cadrul propriei activități, dacă acestea pot preîntîmpina sau diminua pericolul pentru viața și sănătatea oamenilor, pericolul producerii unor prejudicii de orice natură; pot opri răspîndirea informației neveridice sau diminua consecințele negative ale răspîndirii acestora; comportă o deosebită importanță socială. Spre regret, deși experții au semnalat în raportul precedent deficiențe în ceea ce privește informarea activă a populației în perioada de pînă și în toiul inundațiilor din august, la analiza pierderilor în urma calamităților așa și nu au fost supuse unei examinări serioase modul cît de operativ și realist au informat publicul organele centrale, raionale și locale.

Tudor Iașcenco (Ziarul “Cuvîntul”, Rezina):

“Mai mult depinde de personalul instituțiilor și tradițiile acestora. În iarna lui 2008 asupra localităților din zona or. Rezina au fost înregistrate cîteva incidente ecologice masive, în urma cărora mediul a fost afectat cu metale grele. Probele examinate de ecologiști au demonstrat depășiri de sute și mii de ori în zăpada din teritoriul a concentrațiilor de metale grele, produse petroliere etc. În același timp medicina primară din teritoriul a stabilit sporirea cazurilor de boli ale aparatului respirator și tractului digestiv, a tuberculozei. “Cuvîntul” a bătut alarma în cîteva publicații, încercînd totodată să atragă Ministerului Sănătății și pe cel al Ecologiei în investigarea multilaterală a situației din această zonă care se consideră una din cele mai poluate în Moldova, stabilirea surselor principale de poluare și posibilitățile de redresare a stării lucrurilor. Redacția s-a adresat cu aceste probleme la Ministerul Sănătății de patru ori, de fiecare dată primind răspunsuri formale”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Acest gen de informație nu numai că nu este răspîndit urgent, ci se face tot posibilul pentru a nu fi răspîndită deloc. Motivul – pentru a nu semăna panică. Anul 2008 ne-a oferit mai multe argumente în acest sens. Spre exemplu, criza de pe piața valutară sau inundațiile cu care s-a confruntat țara. Autoritățile, care erau obligate să furnizeze informații urgente, nu numai că nu au făcut acest lucru, ci chiar le-au tăinuit, contracarînd orice tentativă de informare a populației”.

Viorel Cibotaru (Institutul European de Studii Politice):

“Sistemul este supracentralizat, în unele situații toți așteaptă comanda de la “cel de sus”, adică de la o singură persoană, deși au toate împuternicirile și sînt obligați prin lege să acționeze respectiv”.

2.5. Cel puțin o dată în an, instituțiile publice sînt obligate să elaboreze ghiduri ce ar conține liste ale dispozițiilor, hotărîrilor, altor documente oficiale, emise de instituțiile respective, și domeniile în care pot furniza informații. Această componentă a informării active a publicului, cu rare excepții, rămîne în continuare pe hîrtie, cauza principală fiind lipsa alocațiilor financiare.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Cel puțin, acest lucru îl fac instituțiile administrației publice centrale și nu din motivul că ar pleda pentru mai multă transparență, ci pentru că altfel deciziile lor nu pot intra în vigoare. De multe ori însă se publică doar partea tehnică a acestor decizii (spre exemplu, litera cutare din documentul cutare se exclude), fără argumentarea sau explicațiile de rigoare”.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“Situația diferă de la o unitate teritorial-administrativă la alta. În unele raioane, autoritățile publică integral deciziile în presa locală, în altele – selectiv. Există și raioane care de abia acum fac primii pași în a deveni transparenți în ce privește deciziile adoptate”.

2.6. Un număr extrem de redus de instituții publice sau fac în alt mod general și direct accesibile populației informațiile ce conțin descrierea structurii instituției și adresa acesteia; descrierea funcțiilor, direcțiilor și formelor de activitate ale instituției; descrierea subdiviziunilor și a competențelor, programul de lucru, zilele și orele de audiență; alte informații. Ne referim, de asemenea, la diverse materiale, inclusiv agendele sedințelor, deciziile în proces de elaborare sau deja adoptate.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“Autoritățile sînt dominate de stereotipul că opinia publică cunoaște care este menirea unei sau altei instituții publice. În realitate, foarte multă lume nu știe care sînt atribuțiile, de exemplu, ale unui primar și ale Consiliului municipal sau Consiliului sătesc. În instituțiile de stat, de regulă, nu există panouri informative care ar explica în termeni accesibili și succint misiunea respectivelor instituții. Cu toate că în raioane există publicații locale, finanțate din bani publici, acestea nu exercită rolul de informator în acest sens”.

2.7. Comparativ cu perioada precedentă, s-a îmbunătățit, într-o anumită măsură, conținutul paginilor-web oficiale ale autorităților publice în rețeaua Internet, un punct de reper în acest sens fiind Regulamentul respectiv, adoptat prin Hotărîrea Guvernului nr. 668 din 19.06.2006.

2.8. Regulamentul definește noțiunea de pagină-web oficială drept “ansamblul informațiilor oficiale în formă electronică și al mijloacelor de dialog interactiv, pe care autoritatea administrației publice le pune la dispoziția cetățenilor în rețeaua Internet”. Accentuăm: **dialog interactiv**, or, aceasta este esența paginilor-web.

Din cele 56 de instituții publice centrale monitorizate, trei nu au pagini-web oficiale: Agenția “Apele Moldovei”, Agenția Transporturi și Serviciul de Stat Arhivă.

Oferirea posibilității pentru recepționarea interpelărilor și transmiterea sau publicarea informației solicitate în Internet. Instituțiile apelează la mesajul electronic format standard, care oferă posibilitatea fiecărui utilizator de a-și expune doleanțele. Dezavantajele constau în faptul că la dispoziția cetățeanului nu este pus un termen exact în care va primi răspuns, precum și siguranța că mesajul a fost recepționat.

Publicarea informațiilor despre structura autorității publice, date privind obiectivele și funcțiile subdiviziunilor sale subordonate, adresele poștale, numerele de telefon și alte rechizite ale adresei autorității publice, numărul angajaților, date privind organizațiile subordonate autorității publice (lista organizațiilor, adresa poștală a acestora, numerele de telefon; descrierea obiectivelor și funcțiilor exercitate de acestea, date cu privire la crearea, reorganizarea și lichidarea lor, numărul angajaților, indicatorii de bază ai activității), numerele de telefon ale serviciilor de informație ale autorității publice.

Aceste criterii sînt îndeplinite de Aparatul Guvernului (www.gov.md); Curtea de Conturi (www.ccrm.md); Serviciul de Informații și Securitate (www.sis.md); Serviciul Vamal (www.customs.gov.md); Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (www.cceec.md); Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (www.maia.gov.md); Ministerul Educației și Tineretului (www.edu.md); Ministerul Afacerilor Interne (www.mai.gov.md); Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (www.anpc.md). Criteriile nu sînt respectate de către Aparatul Parlamentului (www.parlamet.md) – lipsesc informațiile cu privire la activitatea deputaților, comisiilor; evidentă este lipsa modalităților și formelor de a stabili un dialog interactiv; Administrația de Stat a Aviației Civile (www.caa.md) – lipsesc numerele de telefon ale funcționarilor în cadrul acestei instituții; Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (www.anre.md) – nu sînt făcute publice numele funcționarilor și datele de contact ale acestora; Ministerul Culturii și Turismului (www.turism.gov.md) - conține informații sumare privind propria activitate. Nu corespunde nici în cea mai mică măsură cerințelor înaintate pagina oficială web a Agenției pentru Silvicultură “Moldsilva” (www.moldsilva.gov.md).

Datele cu privire la conducerea autorității publice și la funcționari (numele, prenumele, funcția deținută) din autoritatea publică care furnizează informația despre activitatea acesteia în formă verbală. Informații și date variate în acest sens oferă Aparatul Președintelui țării (www.presedinte.md); Aparatul Guvernului (www.gov.md); Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului (www.mcdt.gov.md); Ministerul Dezvoltării Informaționale (www.mdi.gov.md); Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (www.cceec.md); Academia de Științe a Moldovei (www.asm.md). Informații sumare pun la

dispoziția vizitatorilor prin intermediul paginilor-web oficiale Ministerul Educației și Tineretului (www.edu.md) – lipsesc datele cu privire la activitatea viceministrului, precum și numele reprezentanților departamentelor și secțiilor; Ministerul Justiției (www.justice.gov.md) – nu sînt prezentate informații cu privire la organigramă, conducere, funcționari; Ministerul Reintegrării (www.reintegrarea.gov.md), Biroul Relații Interetnice (www.bri.gov.md), Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare (www.tender.md) - este specificat faptul că această informație va fi plasată în timpul apropiat.

Lista actelor legislative și normative în vigoare, care stau la baza activității autorității publice, actele normative aprobate de autoritatea publică, inclusiv: datele privind publicarea oficială, introducerea modificărilor și completărilor în actele normative; datele privind actele legislative și normative abrogate sau lipsite de valabilitate ale autorității publice. Această cerință este respectată de Curtea Supremă de Justiție (www.scjustice.md); Procuratura Generală (www.procuratura.md); Serviciul de Informații și Securitate (www.sis.md); Ministerul Economiei și Comerțului (www.mec.gov.md); Ministerul Justiției (www.justice.md); Agenția Relații Funciare și Cadastru (www.arfc.gov.md); Agenția Sportului (www.sport.gov.md); Comisia Electorală Centrală (www.cec.md). Informațiile sînt incomplete pe paginile-web ale Curții de Apel Economice (<http://caeconomica.justice.md>), Ministerului Reintegrării (www.reintegrarea.gov.md), Agenției pentru Silvicultură “Moldsilva” (www.moldsilva.gov.md); Agenției Agroindustriale “Moldova-Vin” (www.aamv.gov.md). Pe pagina-web a Aparatului Președintelui țării este prezentă doar “Constituția R.M.” și “Simbolurile Statului”.

Datele privind activitatea de creație legislativă a autorităților publice (textele proiectelor de acte normative, concepțiilor etc.) la etapa de elaborare. Informații ample sînt plasate pe paginile-web ale Parlamentului (www.parlament.md), Guvernului (www.gov.md); Procuraturii Generale (www.procuratura.md); Serviciului de Informații și Securitate (www.sis.md); Inspectoratului Fiscal de Stat (www.fisc.md); Serviciului Vamal (www.customs.gov.md); Ministerului Finanțelor (www.mf.gov.md). Nu conțin asemenea informații paginile web ale Curții de Apel Economice (<http://caeconomica.justice.md>); Biroului Relații Interetnice (www.bri.gov.md); Agenției pentru Silvicultură “Moldsilva” (www.moldsilva.gov.md); Agenției Agroindustriale “Moldova-Vin” (www.aamv.gov.md).

Publicarea rapoartelor analitice și articolelor informaționale privind activitatea autorității publice. Asemenea rapoarte sînt plasate pe site-urile Curții Constituționale (www.constcourt.md); Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (www.agepi.md); Băncii Naționale a Moldovei (www.bnm.org); Ministerului Finanțelor (www.mf.gov.md); Ministerului Culturii și Turismului (www.turism.gov.md); Comisiei Electorale Centrale (www.cec.md); Consiliului Coordonator al Audiovizualului (www.cca.md). Ca și în cazul anterior, această cerință nu este respectată de Curtea de Apel Economică (<http://caeconomica.justice.md>); Biroului Relații Interetnice (www.bri.gov.md); Agenția pentru Silvicultură “Moldsilva” (www.moldsilva.gov.md); Agenția Agroindustrială “Moldova-Vin” (www.aamv.gov.md), Ministerul Justiției (www.justice.gov.md).

Modelele de cereri și de alte documente, stabilite de legislație și de actele normative ale autorităților publice, acceptate de acestea spre examinare, precum și instrucțiunile privind completarea lor. Asemenea informații lipsesc cu desăvîrșire, practic, pe toate site-urile.

Datele privind încadrarea cetățenilor în serviciul public: lista funcțiilor vacante existente în serviciul public, cerințele de calificare față de candidații pentru funcțiile vacante din serviciul public. Liste ale funcțiilor vacante publice inserează paginile-web ale: Ministerului Finanțelor (www.mf.gov.md), Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale (www.mediu.gov.md), Ministerului Sănătății (www.ms.gov.md), Biroului Național de Statistică (www.statistica.md).

Date privind planificarea și executarea bugetelor de către autoritățile administrației publice publică doar Ministerul Finanțelor (www.mf.gov.md), Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriale (www.mcdt.gov.md), Serviciul Grăniceri (www.border.gov.md).

Datele privind rezultatele controalelor efectuate în cadrul autorităților administrației publice. De regulă, acest compartiment este neglijat în mod tradițional.

Statistica oficială și indicatorii de bază din domeniul de activitate al autorității administrației publice este prezentă în cadrul paginilor-web ale Aparatului Guvernului (www.gov.md), Biroului Național de Statistică (www.statistica.md), Agenției Agroindustriale “Moldova-Vin” (www.aamv.gov.md); Agenției Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare (www.tender.md), Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (www.cceec.md). Informații cu privire la date statistice nu plasează Consiliul Coordonator al Audiovizualului (www.cca.md), Serviciul Grăniceri (www.border.gov.md), Agenția Sportului (www.sport.gov.md) etc.

Lista organismelor internaționale în activitatea cărora participă autoritatea publică, precum și datele privind tratatele și acordurile internaționale la realizarea cărora participă autoritatea publică. Date referitoare la asemenea colaborare plasează Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (www.mfa.gov.md), Ministerul Educației și Tineretului (www.edu.gov.md), Ministerul Sănătății (www.ms.gov.md), Biroul Național de Statistică (www.statistica.md), Serviciul Vamal (www.coustoms.gov.md).

Informațiile publicate pe paginile-web oficiale ale autorităților administrației publice vor fi actualizate permanent, în funcție de modificarea datelor. Pun la dispoziția cetățenilor noutăți, evenimente, informații operative, prezentate pe paginile-web: Aparatul Președintelui Republicii Moldova (www.presedinte.md); Aparatul Guvernului (www.gov.md); Curtea de Conturi (www.ccrm.md); Serviciul Vamal (www.coustoms.gov.md); Ministerul Educației și Tineretului (www.edu.md); Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului (www.mpsfc.gov.md). Site-uri care prezintă informații cu o vechime de 3-6 zile: Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (www.anpc.md); Biroul Național de Statistică (www.statistica.md); Agenția Sportului (www.sport.gov.md); Camera de Licențiere (www.licentiere.gov.md). Pagini-web care inserează informații cu o vechime de la o lună și mai mult: Biroul Relații Interetnice (www.bri.gov.md) – informații din data de 26.09.04; Curtea de Apel Economică (<http://caeconomica.justice.md>) – informații din data de 29.09.08; Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare (www.tender.md) – informații din data de 29.10.08.

*Date despre achizițiile publice. Remarcăm că pe pagina-web oficială a Guvernului (www.gov.md) apare doar sintagma “achiziții publice” în urma căutării în interiorul site-ului. Ultimele informații sînt date de 14 august a.c., pe cînd numai pe parcursul lunii noiembrie Aparatul Guvernului apare de 5 ori în cuprinsul *Buletinului Achizițiilor Publice*. Numele acestei instituții apare frecvent și în avizele publicitare privind contractele încheiate în rezultatul desfășurării licitațiilor publice. Pe pagina-web oficială a Curții de Conturi (www.ccrm.md) apare link-ul “Achiziții Publice” care cuprinde informații ce vizează: grupul de lucru; planul de achiziții pe anul 2008; Achiziții-informație utilă, dar lipsesc datele actuale cu privire la acordurile și contractele achizițiilor publice, informații prezente în paginile *Buletinului Achizițiilor Publice*. Site-ul Procuraturii Generale (www.procuratura.md) face parte din categoria paginilor-web oficiale în cadrul căreia “Achizițiile Publice” apar la compartimentul căutare în interiorul site-ului. Informația pusă la dispoziția cetățeanului este cea cu referire la: “Procurorii au scos în vileag cele mai frecvente încălcări admise în cadrul petrecerii *achizițiilor publice* și anume, ce țin de: ...”. Serviciul Vamal (www.customs.gov.md) pune la dispoziția utilizatorilor informații ce corespund cu cele publicate în *Buletinul Achizițiilor Publice*, însă acestea sînt incomplete. Paginile-web oficiale ale Ministerului Finanțelor (www.mf.gov.md), Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale (www.mediu.gov.md), Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului (www.mpsfc.gov.md), Serviciului Standardizare și Metrologie (www.ssm.gov.md), Academiei de Științe a Moldovei (www.asm.md) prezintă link-uri cu referire la “*Achizițiile Publice*”, însă acestea nu conțin informații ce ar viza licitațiile, acordurile sau contracte încheiate în domeniul dat, informații și date din paginile *Buletinului Achizițiilor Publice*. Printre instituțiile care pun sistematic la dispoziția cetățeanului informații – comunicate, anunțuri, note informative – cu referire la achizițiile publice sînt Ministerul Educației și Tineretului (www.edu.md), Ministerul Justiției (www.justice.gov.md), Banca Națională a Moldovei (www.bnm.org). Majoritatea paginilor-web oficiale care oferă informații cu privire la achizițiile publice pun la dispoziția cetățenilor date incomplete, prezentate sporadic, fără a concretiza anumite date, sume etc.*

Menționăm că, deși Președinția și Parlamentul, organele de drept nu cad sub incidența Regulamentului cu privire la modul de publicare a informației pe paginile-web oficiale prin prisma criteriilor de mai sus, au fost monitorizate și aceste autorități.

2.9. La acest compartiment, ca și în Raportul pe trimestrul trei, considerăm că în scopul informării active a publicului urmează ca elaborarea și redactarea paginilor-web oficiale să fie efectuată conform actelor normative relevante; fiecare instituție urmează să elaboreze regulamente interne în care să fie determinate ordinea de publicare și actualizare a informației pe pagina-web oficială; să numească persoane responsabile de gestionarea și actualizarea paginii-web oficiale; este necesar de a organiza un șir de seminare și training-uri pentru reprezentanții autorităților/instituțiilor publice în scopul instruirii persoanelor responsabile de menținerea paginilor-web oficiale.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“În privința paginilor-web situația diferă în dependență de ierarhia instituției. Lucrurile, cu anumite excepții, evoluează la nivel de Președinție, Parlament, Guvern, agenții guvernamentale. Există însă unele instituții centrale care nu se îngrijesc ca fața lor virtuală (paginile-web) să arate bine. Agenția Transporturi și Agenția “Apele Moldovei” nu au pagini-web, iar site-ul Agenției “Moldsilva” reprezintă un exemplu cum NU trebuie administrată o resursă web guvernamentală. Lasă de dorit încărcătura informațională a paginilor. Textele publicate pe unele site-uri nu sînt de folos utilizatorilor, acestea fiind publicate de dragul publicării. O stare dezastruoasă se atestă la instituțiile de stat locale. Fie că acestea în genere nu au pagini-web, fie că (în cazul existenței lor) acestea NU sînt instrumente veritabile de informare”.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Continuă să rămînă tabu informațiile despre cheltuirea banilor publici, gestionarea bugetelor, inclusiv a Programelor Naționale, practic este refuzată oferirea informațiilor despre banii adunați de cetățeni sub formă de donații la reparația mănăstirilor. Rămîne destul de vagă informația despre licitațiile publice. De ochii lumii o anumită informație despre licitații este publicată în Buletinul Achizițiilor Publice, însă această informație nu este completă, din care cauză ziaristii nu pot urmări anumite licitații, ce s-a întîmplat pînă la urmă, cum au fost selectate ofertele, pentru că acestea, de regulă, nu sînt făcute publice și din această cauză cetățeanul nu poate să înțeleagă cum a fost selectat cutare sau cutare agent economic. Această situație se atestă, practic, în fiecare sferă, dar mai cu seamă în domeniul medicinei”.

Vasile Botnaru (Postul de Radio “Europa Liberă”):

“La părerea mea, autoritățile certifică și în domeniul asimilării posibilităților oferite de tehnologiile Internet-ului incapacitatea etimologică de a prelua în profunzime pîrghiile democrației, patinînd în schimb la suprafața unor gesturi imitative”.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“Un răspuns al autorităților din Bălți la o întrebare de pe pagina-web a Primăriei:

http://www.balti.md/index.php?option=com_simplefaq&task=answer&Itemid=120&catid=87&aid=38

Întrebare: Care este salariul nominal și de facto al primarului de Bălți?

Răspuns: Согласно действующего законодательства:

*1.) "Закон о системе оплаты труда в бюджетной сфере" (Закон №355 - XVI от 23.12.2005 г.)
Постановление правительства № 525 от 16.05.2006 г. "Об оплате труда государственных служащих и работников, осуществляющих техническое обслуживание".”*

2.10. Ședințele din cadrul autorităților și instituțiilor publice, cu excepțiile prevăzute de lege, trebuie să fie publice, dar, deocamdată, nu există un mecanism funcțional de participare la ele a cetățenilor, mai ales la nivel ministerial. La nivel de consilii raionale și locale problema participării publicului la ședințe apare doar episodic.

Tudor Iașcenco (Ziarul “Cuvîntul”, Rezina):

“Ședințele din cadrul instituțiilor sînt publice, dar cetățenii, cu unele excepții, nu participă la aceste ședințe. Chiar după ce, la Rezina, ședințele au început să fie transmise de studioul TV local “Elita” și puse, aproape integral, pe post. Am discutat la tema dată cu mai mulți rezineni, încercînd să aflăm motivele din care aceștia nu participă la ședințele consiliului raional și orășenesc, inclusiv atunci cînd sînt puse în discuție probleme actuale pentru comunitate, care vizează interesele tuturor. Majoritatea respondenților au fost de părerea că nu văd nici un rost în asemenea activități”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Dacă e vorba de ședințe plenare ale Parlamentului și Guvernului sau de ședințe operative ale unor primării (Bălți, Chișinău), atunci, cu o anumită doză de exagerare, ele pot fi numite publice. Aceasta pentru că e vorba doar de accesul parțial al jurnaliștilor, dar nu și de accesul cetățenilor. Dar, dacă e vorba de ședințele de lucru interne, atunci accesul publicului, inclusiv al presei, este unul foarte și foarte redus – practic inexistent”.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“Ședințele din cadrul instituțiilor sînt publice, la acestea pot participa mass-media, precum și alte persoane, dar numai în baza autorizației, invitației speciale sau acreditării. Teoretic, participarea cetățenilor la ședințele din cadrul instituțiilor publice este posibilă, dar practic – irealizabilă, în special la ședințele de nivel înalt”.

Grupul de experți apreciază disponibilitatea instituțiilor publice de a furniza informații cu 2,2 puncte (în trimestrul trei – 2,21, în trimestrul doi – 1,97, în trimestrul unu – 1,84 puncte).

Criteriul 3. Operativitatea cu care instituțiile publice reacționează la cererile de informații

3.1. Ca și în perioada anterioară, în mai multe instituții publice, la nivel național și raional, nu este atât de simplu de a găsi persoanele respective care ar putea ajuta solicitanții să completeze o cerere elementară de informație. Nu totdeauna poți primi răspunsuri exacte la apelurile telefonice privind competențele persoanelor responsabile de furnizarea informațiilor.

Oleg Cristal (jurnalist independent):

“Birocrația are efecte negative. Deseori se face trimitere “de la un birou la altul”, pentru a transfera responsabilitatea. De multe ori, reprezentanții instituțiilor publice dau aprecieri proprii solicitărilor de informații, calificîndu-le drept “neimportante”, “provocatoare”, “inadecvate” etc. Dacă cererea vizează o informație cu caracter sensibil, șansele ca răspunsul să fie unul incomplet sau să lipsească sînt sporite”.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Sînt instituții publice ce au regulamente interne, care interzic angajaților să comunice cu jurnaliștii în afara serviciului de presă. Aceste regulamente stabilesc și anumite plăți pentru oferirea informației de interes public. Documentele respective nu sînt plasate pe site-urile instituțiilor și, prin urmare, nu sînt publice, însă funcționarii le pun mai presus de lege, atunci cînd refuză să ofere informația solicitanților”.

3.2. Adeseori accesul fizic al solicitanților la sediile instituțiilor, pentru a înainta cereri, este dificil, nemaivorbind de primirea unor sfaturi concrete privind căutarea și obținerea unor informații oficiale. La mai multe instituții au fost instalate lădițe pentru petiții și cereri de informații. Nu e o practică întocmai bună, deoarece multe cereri sînt elementare și soluționarea lor poate fi efectuată imediat, informațiile fiind disponibile din momentul cererii, în anumite cazuri solicitanții nu știu ce documente concrete trebuie să ceară. Plus la aceasta, solicitanții de informații au nevoie de confirmarea primirii cererilor ca argument în posibilele cazuri de adresare ulterioară în organele abilitate pentru a-și apăra drepturile, atît pe cale extrajudiciară, cît și nemijlocit în instanța de judecată.

Petru Macovei (Asociația Presei Independente):

“Deseori solicitanții sînt nevoiți să “comunice” cu boxele pentru petiții sau cu paznicii instituțiilor publice care preiau cererile și nu întotdeauna le înregistrează”.

3.3. Conform rezultatelor ultimelor monitorizări, o bună parte a instituțiilor publice s-au obișnuit deja să nu depășească termenul pentru răspuns la solicitări care e de 15 zile lucrătoare de la înregistrarea cererilor. Totuși, unii responsabili de furnizarea informațiilor nu pătrund în esența Legii privind accesul la informație, care prevede că “informațiile, documentele solicitate vor fi puse la dispoziția solicitantului **din momentul în care vor fi disponibile pentru a fi furnizate**, dar nu mai tîrziu de 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii de acces la informație”. Astfel, în mai multe cazuri chiar și cele mai elementare informații, care trebuie furnizate din oficiu, sînt expediate în termenul limită. Totodată, conform Legii privind accesul la informație, termenul de furnizare a informației, documentului poate fi prelungit cu 5 zile lucrătoare de către conducătorul instituției publice (cererea se referă la un volum foarte mare de informații care necesită selectarea lor; sînt necesare consultații suplimentare pentru a satisface cererea). Altceva e că unele instituții nu respectă prevederea legii care stipulează că “autorul cererii va fi informat despre orice prelungire a termenului de furnizare a informației și despre motivele acesteia cu 5 zile înainte de expirarea termenului inițial”.

3.4. În principiu, instituțiile publice respectă prevederile Legii privind accesul la informație ce țin de plățile, mărimea și procedurile cărora trebuie să fie stabilite de către organele reprezentative, acestea fiind vărsate în bugetul de stat. Totuși, solicitanții întâmpină dificultăți la obținerea datelor din cadastrele funciare, de la Camera Înregistrării de Stat, în unele cazuri se încalcă prevederea care stipulează că “mărimile plăților nu vor depăși mărimile cheltuielilor suportate de către furnizor pentru facerea copiilor, expedierea lor solicitantului și/sau pentru traducerea, la cererea solicitantului, a informației, documentului”. Deocamdată, nu există o practică a achitării plăților pentru furnizarea informațiilor analitice, de sinteză sau inedite, executate la comanda solicitantului și care urmează a fi stabilite conform contractului dintre solicitant și furnizorul de informații. Nu toate instituțiile aduc la cunoștința solicitanților într-un mod adecvat modalitatea de calculare a plăților pentru furnizarea informației. De asemenea, uneori este neglijată prevederea legislativă care stipulează că “vor fi puse, fără plată, la dispoziția solicitanților informațiile oficiale care ating nemijlocit drepturile și libertățile solicitantului; sînt expuse oral; sînt solicitate pentru a fi studiate la sediul instituției; prin faptul că au fost furnizate, contribuie la sporirea gradului de transparență a activității instituției publice și corespunde intereselor societății”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Biroul Național de Statistică sau Camera Înregistrării de Stat au făcut adevărate business-uri din aceasta. Instituțiile respective motivează că ar suporta anumite cheltuieli în procesul de oferire a anumitor informații, dar este absolut evident că de multe ori prețul solicitat este cu mult peste efortul depus de funcționar. Spre exemplu, Camera Înregistrării de Stat are baza sa de date și tot efortul care trebuie depus este să fie imprimată informația solicitată. Or, acest efort la sigur nu costă 35 de lei, cît e taxa percepută de această instituție”.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Foarte multe informații despre persoanele publice sînt catalogate drept date cu caracter personal sau chiar trecute la secret de stat, deși acest fapt trebuie să fie tocmai invers. Informația despre demnitarii de stat trebuie să fie cît mai transparentă. Este aproape imposibil să afli informații despre firmele în care sînt acționari sau chiar conducători deputați, miniștri sau persoane din anturajul șefului statului. La solicitările noastre către Camera Înregistrării de Stat și Serviciile cadastrale am primit refuzuri pe motiv că informațiile solicitate ar fi cu caracter personal. În cîteva cazuri ni s-a furnizat informația contra plată, plățile percepute fiind destul de mari: 120-150 de lei pentru informația despre un singur agent economic. În România și în marea parte a statelor europene informația de la Cadastru și Registrul de Stat este publică”.

3.5. La formularea refuzurilor scrise, de regulă, nu se respectă prevederile legii care stipulează: “Refuzul de a furniza o informație, un document oficial va fi făcut în scris, indicîndu-se data întocmirii refuzului, numele persoanei responsabile, motivul refuzului, făcîndu-se în mod obligatoriu trimitere la actul normativ (titlul, numărul, data adoptării, sursa publicației oficiale), pe care se bazează refuzul, precum și procedura de recurs a refuzului, inclusiv termenul de prescripție”.

3.6. Deși experții au semnalat și în rapoartele precedente faptul că instituțiile țin evidența cererilor de informație și a răspunsurilor date în aceleași registre ca și petițiile, în legislație așa și nu au fost introduse modificările cuvenite, deși necesitatea înregistrării separate este evidentă.

3.7. La fel, conform practicii internaționale, este stringentă legiferarea întocmirii de către instituțiile publice, prin subdiviziunile de informare și relații cu publicul, a unor rapoarte anuale privind accesul la informație care vor cuprinde numărul total de solicitări de informații, specificate pe domenii de interes; solicitări respinse, departajate în funcție de motivația respingerii, adresate de persoane fizice sau juridice; reclamații administrative, rezolvate favorabil sau respinse; cereri de chemare în judecată; cereri rezolvate favorabil, respinse sau în curs de soluționare; costurile totale ale compartimentului de informare și relații cu publicul etc. O asemenea statistică poate furniza date importante pentru însăși instituția publică ce le va lua în considerație în procesul de eficientizare a procesului de informare a publicului.

3.8. De regulă, forma cererii influențează pozitiv sau negativ soluționarea solicitărilor. Astfel, instituțiile răspund mai concludent la cererile în scris, pe cînd solicitanții care se adresează oral adeseori pot nimeri în capcana unor labirinturi telefonice interminabile. Cu atît mai mult că, din păcate, cererile orale, de regulă, nu sînt înregistrate.

Atunci cînd cererile nu sînt suficient de clare sau necesită un volum mare de informații, de multe ori reprezentanții instituțiilor publice nu mai contactează solicitanții pentru a concretiza anumite momente, pentru a preciza dacă aceștia sînt de acord să studieze documentele la sediul instituției. Aceeași situație e și în cazul cînd se solicită informații de sinteză, inedite, iar unii furnizori de informații doar le comunică solicitanților despre faptul că pentru aceasta este nevoie de încheierea unui contract, în limitele Legii privind accesul la informație, fără a preciza la ce condiții pot fi purtate negocierile respective.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“Dacă solicitarea de informație a fost făcută prin poștă, cu expediere simplă, există toate șansele ca asemenea solicitări să nu fie trecute în registrul respectiv. Asemenea cazuri au fost atestate, iar solicitantul nu poate dovedi că a cerut unei autorități anumite informații. Altceva este în cazul expedițiilor recomandate prin poștă”.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“În general, fiecare solicitant poate merge la instituții să lase cererile, dar nu există certitudinea că acestea vor ajunge și la destinatar. Atunci cînd sînt lăsate în cutiile de la intrare, întotdeauna există posibilitatea ca funcționarii să se eschiveze să răspundă, declarînd că nu au primit cererile. De cele mai multe ori, funcționarii solicită cererile în original, ștampilate și semnate. Mai mult chiar, ei doresc să cunoască și motivele din care este solicitată informația, deși, potrivit legislației, solicitantul nu este obligat să explice de ce are nevoie de anumită informație publică”.

3.9. Nu întotdeauna și nu în toate cazurile natura cererii (de rutină/complexă/sensibilă) influențează eliberarea informației. Există mai multe exemple, cînd un șir de instituții au răspuns complet și în termen la solicitări cu caracter complex, dar sînt și numeroase exemple de refuzuri în scris sau tacite la cereri referitoare la informații elementare. Mai curînd este vorba de atitudinea conducerii instituțiilor față de respectarea legislației privind dreptul la informație. De regulă, funcționarii evită răspunsurile ce țin de datele cu caracter personal (declarațiile pe venituri), de achizițiile publice, de utilizarea alocațiilor primite din fondurile de rezervă, de sancționarea unor funcționari, inclusiv în urma cazurilor de corupție.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“În cazul informațiilor de rutină, și răspunsurile sînt de rutină. Din păcate, și la celelalte cereri răspunsurile sînt deseori standard, oferind doar informații pe care cetățenii le pot găsi, de exemplu, și pe paginile-web. Atunci cînd se adresează jurnaliștii sau mass-media, există mai multe șanse să obțină răspunsuri, chiar și formale, decît în cazul cetățenilor simpli”.

3.10. Deși nu a fost monitorizat în mod expres impactul eforturilor depuse la obținerea informației și în ce măsură acestea influențează rezultatul, conform opiniilor experților, este evident că de insistența solicitantului adeseori depinde promptitudinea și plenitudinea răspunsurilor. Această concluzie se referă mai ales în cazul ziariștilor sau al reprezentanților organizațiilor nonguvernamentale din domeniul promovării libertății de exprimare și a accesului la informație. De multe ori își au efectul scontat trimiterile la anumite cazuri din domeniul accesului la informație, examinate în instanțele de judecată, care, neîndoind, afectează sau ar putea afecta imaginea instituției respective.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“Efortul depus la obținerea informației, de obicei, influențează rezultatul, însă, în cazurile în care pentru a răspunde la o scrisoare funcționarul e nevoit să dedice mai mult timp și să deschidă mai multe uși, acesta deseori va prefera să meargă pe varianta obișnuită de a răspunde la scrisoare, dar nu și la solicitare...”.

3.11. Calitatea și promptitudinea răspunsurilor, de asemenea, depinde de categoria și nivelul instituțiilor. Tradițional, sînt mai receptive la cererile de informații instituțiile de rang național, inclusiv Parlamentul, Președinția, Guvernul, majoritatea ministerelor, organele de drept, numărul cazurilor de îngrădire a accesului la informație fiind în creștere în cazurile judecătoriilor și comisariatelor de poliție raionale, a structurilor desconcentrate, nemaivorbind de primării.

Tudor Iașcenco (Ziarul “Cuvîntul”, Rezina):

“De cele mai multe ori la cereri nu se reacționează. Ziarul “Cuvîntul” a înaintat mai multe cereri solicitînd diferite informații la Consiliile raionale, ministerele Afacerilor Interne, Agriculturii și Industriei Alimentare, Sănătății, Ecologiei și Resurselor Naturale etc. De regulă, Consiliile raionale Orhei, Telenești reacționează operativ și cointerestat la cererile redacției, cei de la Rezina, însă, ne tratează cu răspunsuri formale sau în

genere uită să răspundă. Cam tot așa procedează Ministerul de Interne și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare”.

Eugeniu Rîbca (Asociația Presei Electronice “APEL”):

“La moment tipul instituției mai are o influență considerabilă asupra răspunsurilor oferite la cererile de acces la informație. Spre exemplu, unii dintre furnizorii de informație ce desfășoară activități antreprenoriale sau nu oferă răspunsuri la asemenea cereri, sau utilizează “clișeul” secretului comercial pentru a întocmi răspunsuri, prin care refuză tacit accesul la informațiile de interes public (exemplu – Întreprinderea de Stat “Poșta Moldovei”). Constatăm absența transparenței și a accesului la informație și în cazul organelor de drept (instanțe de judecată, organele procuraturii, poliție). În special, în cazul organelor procuraturii și ale poliției din teritoriu se resimte absența unei instruirii în domeniu, care ar avea ca scop înțelegerea necesităților mass-media în domeniul informării active a populației și a rolului lucrătorilor procuraturii și ai poliției în acest proces”.

3.12. Din păcate, există o diferență în ceea ce privește atitudinea instituțiilor față de solicitanții de informație. Deși întâmpină mai multe dificultăți, jurnaliștii, mai ales din Chișinău, obțin mai ușor anumite informații, același lucru se referă și la un șir de organizații nonguvernamentale din capitală. Nu putem, însă, afirma același fapt și despre ziariștii din raioane sau cetățenii de rînd.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Instituțiile publice nu sînt deschise în a ajuta jurnaliștilor la identificarea informației de care au nevoie. În cazurile în care informația necesită mai mult timp de pregătire, instituțiile publice refuză să o ofere. De exemplu, la solicitarea de a ne furniza informația despre cazurile de contrabandă cu țigări depistate în ultimii 5 ani și cum s-au finalizat, Procuratura Generală ne-a răspuns că nu ne poate satisface cererea, deoarece nu dispune de aceste date statistice și că pentru aceasta ar fi nevoie de efectuat un studiu analitic. În alt caz, aceeași instituție a găsit o soluție, pe care noi am apreciat-o. În cazul unei solicitări privind cazurile de contrabandă cu carne de găină, Procuratura Generală a expediat demersul nostru tuturor procuraturilor raionale, de la care am primit răspunsurile care ne interesează. Este extrem de dificil să obții informații de la Serviciul Cadastru și Camera Înregistrării de Stat, chiar și contra plată. În multe cazuri serviciile respective refuză să ofere jurnaliștilor informația solicitată. În România, de exemplu, există abonamente pentru informația de la Registrul de Stat. Abonamentul permite cetățenilor să caute orice informație care îi interesează după nume de persoană, după denumire de firmă etc., deci, în România, la informația din Registrul de Stat are acces orice cetățean, acest lucru fiind normal într-un stat democratic. La noi, însă, informațiile de acest gen sînt tainuite”.

Grupul de experți apreciază operativitatea cu care instituțiile publice reacționează la cererile de informații cu 2,1 puncte (în trimestrul trei – 2,21, în trimestrul doi – 1,86, în trimestrul unu – 2,03 puncte).

Criteriul 4. Accesul mass-media la informațiile oficiale

4.1. În ultima perioadă autoritățile și instituțiile publice întreprind măsuri concrete de eficientizare a relațiilor cu mass-media, totuși, nu putem vorbi despre existența unui sistem funcțional de informare sistematică a mass-media. Nu întotdeauna serviciile de presă, de relații cu publicul reacționează prompt și competent la solicitările ziariștilor.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“De multe ori, responsabilii de relațiile cu presa se postează în poziția de mecanism de transmitere a solicitării. Fraze de genul: “Voi transmite solicitarea, dar nu promit nimic” sînt utilizate destul de des. Astfel, responsabilul se autoabsolvă de careva responsabilități, iar peste un timp îți poate oferi fără nici o remușcare de conștiință un răspuns de genul: “Eu am făcut tot ce am putut, dar rezultatul este cel care este”. Adică, un rezultat negativ”.

4.2. De regulă, redacțiile sînt informate din timp despre anumite evenimente, dar conferințele de presă, briefing-urile nu sînt organizate sistematic. De multe ori lasă de dorit calitatea și eficiența acestora. Redacțiile deocamdată nu primesc periodic diverse materiale informative – rapoarte, dări de seamă, avize, sinteze. Adeseori comunicatele de presă nu poartă o suficientă încărcătură informațională pentru mass-

media, deci, și pentru public. Multe comunicate de presă au un caracter laudativ, de lustruire a imaginii instituției.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Este salutar faptul că în multe instituții au fost numiți responsabili pentru relațiile cu publicul și cu presa, însă se observă o tendință de a coaliza serviciile de presă sub umbrela Guvernului sau a altei instituții, care să le controleze și coordoneze activitatea, astfel încât informația difuzată de aceștia să fie cea pe care dorește să o afișeze puterea, adică nu se va difuza informația care nu va conveni puterii, care va lăsa loc de întrebări sau interpretări. În ultimul timp am avut mai multe discuții cu reprezentanți ai organelor de drept care ne-au declarat că vor să colaboreze cu jurnaliștii, că ar avea nevoie ca jurnaliștii de investigație să investigheze anumite cazuri de corupție cum au fost cercetate și ce decizie finală a luat instanța de judecată, care de multe ori achită persoanele cercetate și învinuite pentru abuzuri grave și cazuri de corupție. Atunci când am venit cu inițiativa să discutăm despre unele cazuri, astfel, încât să putem iniția anchete jurnalistice, ofițerii de urmărire penală ne-au spus că trebuie să aibă aprobarea serviciului de presă, care va verifica ce informații să fie furnizate. Aceasta, în pofida faptului că ofițerii de urmărire penală au dreptul, conform legislației, să ofere informația despre un anumit dosar, adică volumul de informație pe care poate să-l obțină un jurnalist e la latitudinea ofițerului de urmărire penală, care efectuează ancheta într-un dosar sau altul. Faptul că fiecare pas trebuie coordonat cu ofițerul de presă și fiecare informație necesită a fi coordonată cu superiorii face neeficientă colaborarea dintre reprezentanții organelor de drept și jurnaliști. Prin urmare, multe din activitățile ce țin de accesul la informație în structurile de stat se face de ochii instituțiilor internaționale, iar în realitate informația care vizează abuzurile și faptele de corupție la nivel înalt este și mai mult tănuțită. Toți jurnaliștii care au realizat investigații pe cazuri de corupție anul acesta s-au confruntat cu probleme din domeniul accesului la informație prin intermediul serviciilor de presă”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Instituțiile care organizează periodic (măcar o dată pe săptămână) briefing-uri sau conferințe pot fi numărate pe degetele unei singure mâini – Ministerul Afacerilor Interne, Guvernul, Primăria capitalei și Consiliul Municipal Chișinău. De multe ori, calitatea acestora lasă de dorit. Or, cei care le organizează recurg la ele doar pentru a-și promova anumite mesaje, iar receptivitatea la doleanțele suplimentare ale jurnaliștilor este aproape egală cu zero. Celelalte instituții organizează briefing-uri și conferințe de presă maximum de două ori pe an, dar și atunci cu stabilirea unor restricții față de anumiți jurnaliști. Aceste instituții preferă să lucreze cu presa prin intermediul comunicatelor de presă, care oferă o informație dozată, de multe ori incompletă și care are mai mult scop de lustruire a imaginii decât de informare”.

Vadim Pistrinciuc (Centrul Național pentru Transparență și Drepturile Omului):

“În ultimul timp se atestă o creștere a numărului de conferințe de presă, însă acestea sînt mai mult organizate pentru a populariza acțiunile autorităților publice decât pentru a discuta, a dezbate anumite probleme sau a asigura transparența activității instituțiilor respective. Informațiile prezentate în cadrul conferințelor de presă sînt de multe ori prea sumare”.

4.3. O problemă acută este reacția inadecvată și neconstructivă a instituțiilor publice la critică, chiar și în cazurile când materialele din mass-media se referă la probleme pur economice sau fraude, lipsite de orice context politic, minimalizarea intenționată a rolului mass-media fiind în detrimentul combaterii viciilor sociale, inclusiv a corupției.

Petru Macovei (Asociația Presei Independente):

“Reacția instituțiilor la critică din partea mass-media diferă: de la negarea învinuirilor și contra-învinuiri în mass-media loiale pînă la lipsa de reacție. Din păcate, nu există tradiția unor dezbateri publice cu participarea reprezentanților instituțiilor publice supuse criticii, bazate pe argumente și contra-argumente din partea părților”.

Tudor Iașenco (Ziarul “Cuvîntul”, Rezina):

“Autoritățile, de regulă, “nu observă” critica, sau îi poartă pe jurnaliști cu anii prin judecăți. Chiar și atunci când procesele de judecată sînt cîștigate de jurnaliști, autoritățile nu se grăbesc să se conformeze legislației și deciziilor judecătorești”.

Oleg Cristal (jurnalist independent):

“Sînt situații când instituțiile publice recunosc gafele comise, dar în multe cazuri acestea neagă informația difuzată, acuzînd mass-media de “neprofesionalism” și “caracter tendențios”. Totuși, de multe ori criticile la adresa instituțiilor publice rămîn fără răspuns din partea acestora”.

4.4. În perioada lunilor octombrie – decembrie a.c. au fost semnalate mai multe cazuri de încălcare a accesului la informație a jurnaliștilor, există simptome evidente că numărul lor va crește pe măsura apropierii campaniei electorale.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Centrul de Investigații Jurnalistice a solicitat de la Guvern, Președinție, Consiliul pentru restaurarea mănăstirii Curchi, de la starea mănăstirii informații cu privire la donațiile făcute de cetățeni și agenții economici, sumele adunate pe conturile speciale, sumele transferate de la bugetul de stat pentru restaurarea mănăstirii și agenții economici contractați pentru prestarea serviciilor de restaurare. De la Aparatul Guvernului am primit răspuns că nu deține asemenea informație, la fel a procedat și Aparatul șefului statului. Ceilalți nu au dat nici un răspuns. Solicitățile de informații pe care le-am trimis s-au bazat pe Hotărîrea Guvernului prin care a fost instituit Consiliul de observatori pentru restaurarea mănăstirii Curchi, care prevede că lunar acest consiliu, din care fac parte membri ai Guvernului, reprezentanți ai Președinției audiază rapoarte privind cheltuielile la restaurarea mănăstirii. La fel, continuă să fie secrete de stat și comerciale informațiile despre importul de energie electrică și prețul acesteia. Serviciul Vamal și Biroul Național de Statistică ne-au răspuns că informația solicitată este “secret comercial”. Pentru a realiza investigația am fost nevoiți să obținem această informație pe căi neoficiale sau de la instituțiile publice din Ucraina, care afișează pe site-urile oficiale toată informația despre exportul de energie electrică”.

4.5. În ultima lună o temă la zi este refuzul Consiliului Coordonator al Audiovizualului de a prelungi licența pentru PRO TV în Republica Moldova, invocându-se pretense încălcări ce țin de lipsa programelor de știri pentru persoanele cu deficiențe de auz, volumul de publicitate și înlocuirea unui jurnal de știri. PRO TV consideră nejustificat refuzul CCA, precizînd că argumentele prezentate sînt total nefondate și nu pot constitui temei pentru negarea dreptului de a prelungi licența. Codul Audiovizualului, adoptat de Parlament în august 2006 prevede dreptul CCA de a prelungi de drept licența radiodifuzorilor care au activat în conformitate cu prevederile legislației și licenței. La finele anului 2006, Parlamentul a adoptat statutul CCA, potrivit căruia acesta nu are dreptul să prelungească de drept licențele acordate pînă la aprobarea Codului Audiovizualului în 2006, deci, avînd în vedere că licențele se acordă pe o perioadă de 7 ani, CCA va putea prelungi licența doar după anul 2013. De menționat că statutul respectiv a fost adoptat prin hotărîre de Parlament, supremație avînd Codul Audiovizualului, ca lege organică.

Inițial, în scrisoarea de răspuns la solicitarea PRO TV, CCA a enunțat că demersul postului de televiziune nu întrunește condițiile prevăzute de art.24 al Codului Audiovizualului, deoarece pe parcursul de valabilitate a licenței PRO TV nu ar fi respectat toate prevederile legislației audiovizuale și condițiile licenței de emisie, însă cele patru cazuri calificate drept derogări de la prevederile legislației în vigoare, adunate pe parcursul a 5 ani, sînt singulare și irelevante. Ulterior, președintele CCA a afirmat, în cadrul unei conferințe de presă din 12 decembrie 2008, că autoritatea de reglementare nu va prelungi licența PRO TV deoarece, potrivit prevederilor art. 26 al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, adoptat prin hotărîre de Parlament, se prelungec doar licențele de emisie “obținute în temeiul Codului Audiovizualului”. În mod evident, CCA recurge astfel la un tertip formal, deoarece conform legii, art. 24 din Codul Audiovizualului (1), “licența de emisie se prelungește de drept radiodifuzorului, la solicitare, dacă acesta a activat în conformitate cu prevederile prezentului cod și a respectat, pe parcursul termenului de validitate a licenței de emisie, condițiile prevăzute în ea”.

Dreptul radiodifuzorilor de prelungire de drept a licenței de emisie, consfințit de Codul Audiovizualului, a fost anulat de Hotărîrea Parlamentului nr. 433-XVI din 28.12.2006. Pe de o parte, faptul că o hotărîre a Parlamentului modifică o prevedere a unei legi organice – Codul Audiovizualului, adoptată cu votul majorității deputaților aleși, este în contradicție cu Constituția R. Moldova, iar pe de altă parte, încalcă normele europene prin aplicarea discriminatorie a legii față de radiodifuzorii locali. Dacă s-ar fi ghidat de spiritul legii, dacă ar fi ținut cont de interesul publicului și drepturile radiodifuzorului, CCA ar fi dat curs solicitării legitime a radiodifuzorului de prelungire a licenței în afara concursului.

În opinia mai multor organizații nonguvernamentale de media care au semnat o Declarație cu acest prilej, acțiunile CCA se înscriu într-o tendință tot mai pronunțată a autorităților din Republica Moldova de a intimida presa independentă și de a monopoliza principalele surse de informare în masă, lipsindu-i pe cetățeni de surse alternative de informare în preajma campaniei electorale. Astfel, în cîteva rînduri, reprezentanți ai PPCD în Parlament au formulat acuzații nefondate, fără precedent, la adresa PRO TV,

afirmînd că activitatea acestui post “se încadrează în multiplele scenarii de subminare a intereselor naționale ale Republicii Moldova, puse la cale de neprietenii țării din afară”, iar pe data de 29 noiembrie, vicepreședintele Parlamentului Republicii Moldova, președintele PPCD, Iurie Roșca, a amenințat în mod direct PRO TV că va fi închis.

Îngrijorarea semnatarilor Declarației se întemeiază și pe faptul că, în lipsa unor criterii clare și transparente de apreciere a serviciilor de programe și de departajare a solicitanților în baza cărora să se atribuie frecvențele radio și canalele TV, în urma concursurilor desfășurate de CCA, din peisajul mediatic au dispărut radiodifuzori afirmați în timp și cu priză la public, precum Radio 103,5FM din Bălți sau TVR1; au fost luate decizii arbitrare și inexplicabile publicului larg, ca să cităm doar bilanțul ultimului concurs, cînd nu au fost acordate frecvențe unor posturi de radio și TV deja afirmate pe piața mediatică printre care Vocea Basarabiei, Pro FM, Radio Noroc, Radio 21, PRO TV Chișinău, Muzica TV, în condițiile în care alte posturi absolut necunoscute, precum Radio 10 și DTV, au obținut 5 frecvențe din 8 solicitate, respectiv 8 canale din 11 solicitate. Totodată anumite instituții audiovizuale (bunăoară, radio Antena C și postul de televiziune NIT), a căror activitate a generat obiecții ale CCA în perioada de pînă la concurs, au obținut, totuși, ceea ce au solicitat: Antena C – 6 frecvențe din 7, iar NIT – 12 din 12.

Reprezentantul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) pentru libertatea presei, Miklos Haraszti, a îndemnat autoritățile din Republica Moldova să reînnoiască licența de emisie a postului “PRO TV Chișinău”. Acest lucru este necesar, în opinia lui Haraszti, pentru a asigura pluralismul, în special în ajunul alegerilor parlamentare care vor avea loc în Moldova în luna martie 2009 viitor. “O eventuală închidere a postului “PRO TV Chișinău” ar limita pluralismul de opinii în Moldova, fapt ce contravine angajamentelor asumate de Moldova în domeniul libertății mass-media”, se menționează într-o scrisoare semnată de Haraszti adresată lui Andrei Stratan, ministrul moldovean de Externe. Miklos Haraszti susține că pretențiile Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) față de “PRO TV Chișinău” privind unele încălcări nu sînt motive serioase pentru închiderea unui post de televiziune cu priză la spectatori. “Rolul principal al unui organism de reglementare în domeniul audiovizualului este să asigure pluralismul și nu este de a limita activitatea unei instituții media”, a spus Haraszti, avînd în vedere acțiunile CCA față de “PRO TV Chișinău”. Anterior comisarul pentru relații externe și politică europeană de vecinătate, Benita Ferrero-Waldner, de asemenea, s-a declarat îngrijorată de situația postului “PRO TV Chișinău”. Oficialul european a chemat autoritățile moldovene să respecte angajamentele sale internaționale în domeniul democrației, drepturilor omului și libertății presei.

La sfîrșitul decadei a doua a lunii decembrie Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a anunțat că instituie moratoriu asupra anunțării concursurilor pentru licențele radiodifuzorilor care expiră pînă la finisarea campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 2009. Toți radiodifuzorii cărora le expiră licențele, inclusiv “PRO TV Chișinău”, vor putea activa nestingherit în perioada electorală. În această perioadă preelectorală, potrivit CCA, expiră licențele a 12 radiodifuzori. Posibil, decizia CCA privind instituirea moratoriului a fost luată în contextul problemei postului “PRO TV Chișinău”. Totodată, PRO TV a contestat în instanță refuzul Consiliului Coordonator al Audiovizualului de a prelungi de drept licența de emisie a postului, motivînd că moratoriul instituit astăzi de CCA asupra organizării concursului pentru frecvențele PRO TV-ului nu este în măsură să rezolve problema în esența ei. De aceea postul cere în continuare prelungirea automată a licenței de emisie, în conformitate cu articolul 24 al Codului Audiovizualului.

Curtea de Apel din Chișinău a respins cererea PRO TV Chișinău de chemare în judecată a Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA). În legătură cu refuzul instanței, PRO TV Chișinău declară că decizia acesteia de a nu accepta spre examinare plîngerea împotriva deciziei CCA este neîntemeiată. PRO TV Chișinău va contesta această hotărîre la Curtea Supremă de Justiție, în conformitate cu legislația în vigoare, menționează directorul postului, Cătălin Giosan.

4.6. Organizația de Media din Sud-Estul Europei (SEEMO) a adresat, în luna octombrie, autorităților a patru state apeluri ce vizează încetarea hărțuirii unor jurnaliști și instituții mass-media, printre acestea regăsindu-se și Republica Moldova. SEEMO se arată îngrijorată de hărțuirea jurnaliștilor de investigație de la publicația “Ziarul de Gardă”, după cum reiese din apelul semnat de către Oliver Vujovic, Secretar general al acestei organizații internaționale de media. Respectiva organizație solicită premierului și ministrului de Interne inițierea unei investigații pe marginea intimidării unor jurnaliști de la “Ziarul de Gardă”. După publicarea unui articol (“Vară toridă la SIS”) în data de 4 septembrie, jurnaliștii de la publicația “Ziarul de

Gardă” au reclamat presiuni din partea unor persoane necunoscute, presupunând că ar fi vorba de niște angajați ai SIS. Jurnaliștii au primit telefoane de la persoane neidentificate, iar pe forumul ziarului au apărut mesaje de amenințare care cereau ca publicația să înceteze să abordeze SIS-ul în articolele sale.

4.7. Unsprezece misiuni diplomatice europene, acreditate la Chișinău, au difuzat, la finele lui noiembrie, o declarație comună în care solicită autorităților moldovene să garanteze accesul tuturor partidelor participante la alegerile parlamentare la mijloacele mass-media. Semnatarii declarației solicită să fie asigurată reflectarea echilibrată de către mass-media a procesului alegerilor. “În această privință, acordăm o importanță deosebită independenței editoriale a mijloacelor audiovizuale publice și caracterului pluralist al acestora în timpul campaniei electorale”, se spune în declarație. În același timp, misiunile diplomatice subliniază că “o relevanță deosebită vor avea și reînnoirile licențelor de emisie”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Nu este un secret că în Moldova există presă “comodă”, care, evident, e favorizată. Spre exemplu, la briefing-urile președintelui țării (în special cele ce țin de relațiile moldo-ruse) sînt invitați doar jurnaliștii din presa afiliată puterii. Iar primele persoane în stat oferă interviuri și participă la emisiuni doar la posturile TV “comode” ca NIT, “Moldova-1”. Primele persoane în stat nici nu-și ascund simpatia pentru anumită presă și antipatia pentru altă presă. Chiar șeful statului își permite, în public, la conferințe de presă, să dea aprecieri anumitor jurnaliști și mijloace de informare în masă”.

Oleg Cristal (jurnalist independent):

“Persistă problema acreditării jurnaliștilor străini. În această perioadă ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a refuzat, nemotivat, acreditarea jurnalistei Cristina Dumitrescu, corespondent al Radio România Actualități”.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“De regulă, reacția purtătorilor de cuvînt ai instituțiilor publice importante la anumite evenimente este întîrziată, deși în ultima vreme au fost observate și tendințe pozitive. De exemplu, purtătorul de cuvînt al Guvernului (Vitalie Condrațchi) a avut cîteva “ieșiri” operative la posturi de televiziune, fapt care a adus plusuri: publicului (a fost informat) și Guvernului (care a manifestat deschidere către presă). Problema purtătorilor de cuvînt, se pare, este în șefii acestora, ultimii aplicînd în practică dictonul “tăcerea e de aur”. În teritorii, situația în acest context este gravă. Cu toate că în principalele structuri de stat în unele raioane au fost instituite funcții de purtători de cuvînt, aceștia își exercită atribuțiile într-o măsură abia sesizabilă”.

4.8. Veronica Russu, jurnalistă la “Ziarul de gardă”, a fost intimidată de către unul dintre gardienii care însoțeau un inculpat în sala de judecată. Incidentul s-a produs în incinta Judecătorei Militare din Chișinău. Potrivit redacției “Ziarului de gardă”, deși președintele instanței i-a permis reporterului să fotografieze în sală – după pronunțarea ședinței sau în pauză – gardianul i-a interzis acest lucru, deși nu are atribuții în acest sens. După terminarea ședinței de judecată, reporterul i-a făcut o poză inculpatului cu permisiunea acestuia. A luat și cîteva poze din sala de judecată. Deși nici un gardian nu intrase în imagine, un reprezentant al escortei s-a apropiat de jurnalistă și i-a interzis să mai fotografieze. Acesta i-a cerut legitimația de jurnalist, a luat-o și s-a retras, consultîndu-se cu alt gardian. El a spus că, “dacă veți mai proceda așa, nu vă vom mai permite accesul în sală data viitoare”. Gardianul a refuzat să-și motiveze restricțiile. Din moment ce președintele instanței a permis fotografierea la ședința judiciară, gardianul nu a avut nici un temei să impună restricții. De asemenea, gardianul nu este abilitat cu drepturi să solicite legitimația de jurnalist.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“Ce-ți trebuie”? “Cum vei scrie despre mine”? “Totul e bine și frumos”? De obicei acestea sînt reacții ale funcționarilor atunci cînd sînt abordați de jurnaliști. Aceasta este una dintre cele mai acute probleme cu care se confruntă jurnaliștii. O problemă este să abordezi și telefonic un responsabil pentru a obține comentarii operative. Cazul postului “PRO TV Chișinău” în acest sens este unul elocvent. Administratorul Societății “Termocom” nu numai că a refuzat să participe la o emisiune în direct despre problema agentului termic în Chișinău, dar a recurs la etichetarea acestui post de televiziune (“post țigănesc de televiziune”, caz produs la 10 noiembrie), motivîndu-și astfel refuzul. Experiența aceluiași post de televiziune, în special a realizatoarei emisiunii “În PROfunzime” (Lorena Bogza) – o emisiune deranjantă pentru autorități – arată că responsabilii de la diferite instituții publice refuză sistematic să participe la programul TV”.

4.9. O instanță de la Comrat a dispus aplicarea sechestrului pe conturile publicației “Edinaya Găgăuzia” pe suma de jumătate de milion de lei. Sechestrul a fost aplicat publicației în baza unei cereri de chemare în

judecată depusă de către procurorul autonomiei, Gheorghii Leiciu, care pretinde că două articole publicate de ziarul nominalizat i-au lezat onoarea și demnitatea. Redactorul-șef al ziarului “Edinaya Găgăuzia”, Dmitri Popazoglo, a comunicat că decizia instanței de a aplica sechestrul pe conturile publicației periclitează apariția acesteia. La finele lunii septembrie curent, redacția ziarului “Edinaya Găgăuzia” a lansat o declarație în care lăsa să se înțeleagă că organele de procuratură ar fi instrumentul de răfuială cu publicația. Potrivit declarației, procuratura ar fi inițiat procesul de lichidare a publicației găgăuze respective. La finele lunii septembrie, redacția ziarului solicita Misiunii OSCE, misiunilor diplomatice acreditate în Moldova “să nu admită acțiunile arbitrare ale procuraturii care au ca scop principal desființarea ziarului”.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“În luna octombrie Centrul Independent de Jurnalism a organizat o serie de întâlniri a unui grup de jurnaliști străini cu mai mulți demnitari de la Chișinău. Concluzia e că jurnaliștilor străini le este mult mai ușor să deschidă ușile demnitarilor, decât celor locali, în special celor ce reprezintă mass-media neloiale puterii”.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“La multe evenimente sînt invitați doar anumiți jurnaliști (spre exemplu, unele briefing-uri ale Președintelui Moldovei), iar despre alte evenimente (cum ar fi, spre exemplu, ședințele Consiliului Suprem de Securitate) nu se anunță deloc. Ulterior, vin comunicate despre aceste evenimente, care, de regulă, conțin informații “filtrate”, cenzurate”.

4.10. La sfîrșitul lunii octombrie, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) al R. Moldova a respins cererea de acreditare a corespondentului “Radio România Actualități”, Cristina Dumitrescu. Autoritățile de la Chișinău nu și-au motivat refuzul. Ziarista de la București a expediat setul de documente solicitat de MAEIE la 11 octombrie, prezentîndu-se personal la minister în data de 13 octombrie, după sosirea la Chișinău, depunînd cererea în original. După două săptămîni, Cristina Dumitrescu a fost anunțată că cererea sa a fost respinsă. Cererea de acreditare a corespondentului Agenției “Newsin” a fost satisfăcută după circa jumătate de an, deși regulamentul prevede termenul de o lună. Au fost tergiversate acreditările corespondenților TVR1 și Agerpres. Probleme de acest gen au avut și corespondenții Reuters și Itar-TASS. Potrivit Regulamentului privind acreditarea și activitatea profesională a jurnaliștilor străini în R. Moldova, acreditarea acestora poate fi refuzată doar dacă a fost stabilită vinovăția jurnalistului printr-o hotărîre a instanței de judecată, iar despre aceasta respectivul este informat neîntîrziat cu precizarea motivelor refuzului. Decizia autorităților de la Chișinău de a refuza acreditarea în R. Moldova a Cristinei Dumitrescu, reporter la “Radio România” a fost condamnată de Organizația de Media din Sud-Estul Europei (SEEMO) cu sediul la Viena. Organizația a difuzat un comunicat de presă în care își exprima îngrijorarea și a condamnat recente acte de violență împotriva reprezentanților presei din regiune, printre acestea figurînd intimidări ale jurnaliștilor din Croația și Serbia. Este de remarcat că, în anul 2008, SEEMO a adresat cîteva apeluri autorităților moldovene, inclusiv premierului, în care le-a solicitat ca structurile de stat să reducă presiunile asupra mass-media.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“De cele mai multe ori, informațiile se primesc la cerere, deși unele instituții le oferă și din propria inițiativă. De obicei, este vorba despre instituții care urmăresc scopul de a-și face imagine prin acest gen de documente. Un bun exemplu în acest sens este Guvernul, care difuzează presei rapoartele sale triumfaliste pentru ca, prin intermediul mass-media, să-și promoveze în societate imaginea de Executiv de succes. Și alte instituții procedează la fel. Cît privește accesul la materiale informative de natură să șifoneze imaginea instituției responsabile, accesul la acestea este aproape nul”.

4.11. Reprezentanții locali ai partidului de guvernămînt, care au organizat o adunare solemnă prilejuită de cea de-a 91 aniversare de la marea revoluție socialistă, desfășurată la Bălți, au interzis accesul unei echipe de jurnaliști de la postul “PRO TV Chișinău”. Este de remarcat că evenimentul s-a desfășurat în sala de festivități a Secției locale de evidență și documentare a populației. Unul dintre reprezentanții organizatorilor a motivat refuzul de a admite echipa de la “PRO TV Chișinău” prin faptul că după ora cinci instituția publică este închisă și că jurnaliștii respectivi nu au fost incluși în lista invitaților.

Petru Macovei (Asociația Presei Independente):

“O formă de discriminare se manifestă atunci cînd este vorba de includerea jurnaliștilor în componența diferitelor delegații oficiale, de acreditare la evenimentele importante internaționale care se produc la Chișinău, de accesul la conferințele de presă la Președinție etc.”

4.12. Un operator al postului “PRO TV Chișinău” a fost obligat de către agenții din garda de corp a președintelui Vladimir Voronin să ștergă imaginile în care apar doi ofițeri de pază urcând în mașină. Incidentul s-a produs joi, 27 noiembrie, după vizita șefului statului la Centrul Anticorupție. Serviciul de presă al Președinției a declarat, citat de “PRO TV Chișinău”, că ofițerii nu vor să fie filmați, însă a recunoscut că aceștia au reacționat inadecvat. Nu există nici o prevedere legislativă ce le-ar permite agenților să ștergă imaginile filmate de către operator, a precizat sursa citată. Reprezentanții Președinției au confirmat că au mai existat asemenea incidente și că ofițerii din paza șefului statului au fost informați să nu intervină în cazul în care au fost surprinși de camerele de luat vederi.

Cornelia Cozonac (Centrul de Investigații Jurnalistice):

“Jurnaliștii de investigație care cercetează cazuri de corupție și abuzuri comise de funcționari, demnitari sînt evitați de responsabilii cu relațiile cu mass-media, oferirea informației fiind refuzată”.

4.13. Un polițist a agresat-o fizic pe jurnalista Domnica Negru de la postul PRO TV Chișinău și i-a distrus microfonul în timp ce aceasta realiza un reportaj despre jaful unei filiale a unei bănci din Chișinău. Din imaginile difuzate de PRO TV Chișinău se vede clar că jurnalista încerca să se informeze de la polițist despre cele întîmplare. Se pare că polițistul, îmbrăcat în civil, a fost intimidat de microfonul jurnalistei și camera de filmat, pentru că, la un moment dat, i-a răsucit ziaristei mîna la spate, deposedînd-o de radio-microfon. După vreo cîțiva pași, polițistul a aruncat microfonul pe asfalt. În loc să ofere informații, polițistul a agresat jurnalista, a anunțat postul PRO TV Chișinău. Pînă a fi agresată, polițistul iritat a prevenit jurnalista că ar putea fi “brutalizată” ca urmare a insistenței ei. El îi recomandase în cîteva rînduri să se adreseze după informații la serviciul de presă al Ministerului Afacerilor Interne (MAI). Este de menționat că atît echipe de jurnaliști de la PRO TV Chișinău, cît și de la alte medii de informare, se ciocnesc frecvent de situații cînd polițiștii sînt în raport cu ei agresiv, îmbrîncind sau acoperind obiectivele camerelor de filmat în timp ce ziaristii realizează subiecte de la fața locului. Anterior, după numeroase plîngeri din partea jurnaliștilor referitor la comportamentul inadecvat al polițiștilor, MAI a promis breslei jurnalistice că va aborda un stil civilizatat de comportament cu reprezentanții presei.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“Comunicatele de presă sînt utilizate pe post de filtre perfecte de informație, care permit responsabililor din cadrul instituțiilor respective să schimbe accentele după cum le convine, să tînuiască informația cu caracter negativ, să pună jurnaliștii în situația cînd trebuie să aleagă: să scrie de bine sau deloc. De obicei, la astfel de solicitări, jurnaliștii sînt trimiși la responsabilii de relațiile cu presa, iar aceștia în majoritatea cazurilor fac trimitere la comunicatele de presă oficiale difuzate la această temă “unde este toată informația pe care v-o putem oferi”.

Nadine Gogu (Centrul Independent de Jurnalism):

“Atunci cînd un vicepreședinte al Parlamentului îi întoarce demonstrativ spatele unui jurnalist fără a-i răspunde la întrebare sau, și mai grav, cînd își permite să-l insulte pentru simplul fapt că vine de la o televiziune unde apar și opinii ce nu corespund cu punctul său de vedere, numai despre tratament corect și nediscriminatoriu nu putem vorbi. La fel, instituțiile publice oferă informații în primul rînd jurnaliștilor de la mass-media care le sînt loiale”.

4.14. “Importanța mass-media în campaniile electorale reliefează și o serie de riscuri sau presiuni cu care se poate confrunta presa pe durata acestora. Acestea pot parveni atît din partea organelor de stat, cît și din partea concurenților electorali”, declarații în acest sens a făcut spicherul moldovean – Marian Lupu – în discursul său la conferința “Responsabilitatea democratică a mass-media în campaniile electorale”, care și-a ținut lucrările la Chișinău. Potrivit lui Marian Lupu, mass-media în timpul campaniilor electorale are o responsabilitate dublă. Pe de o parte, față de populație, pe care trebuie să o informeze corect, iar pe de altă parte, față de concurenții electorali, cărora trebuie să le acorde posibilitatea de a-și prezenta mesajul lor pe baza principiului egalității. Oglindirea echilibrată și imparțială a procesului electoral oferă posibilitatea cetățenilor să exercite un vot conștient, astfel încît acest vot să reflecte corect voința și mandatul poporului, a spus Marian Lupu. “În esență, libertatea mass-media rezidă nu numai în dreptul de a fi liberă, dar și în obligația de a fi responsabilă”, a adăugat spicherul.

Vadim Pistrinciuc (Centrul Național pentru Transparență și Drepturile Omului):

“Sursele mass-media ce sînt considerate pro-guvernamentale sînt deseori favorizate în ceea ce privește procesul de informare”.

Eugen Urușciuc (Agenția “Monitor Media”):

“Un sistem eficient de informare a presei la nivel național este în fază de îmbunătățire. În acest sens, dacă am compara eficiența mecanismului de informare și comunicare a celor mai importante trei instituții de stat – Parlament, Guvern, Președinție – cu presa nu vom vedea o diferență mare. Risc să apreciez, dar, în linii generale, mi se pare, în ultima vreme, mai eficientă este comunicarea cu presa pe care o abordează Guvernul, după care s-ar plasa Președinția. În ultima vreme se atestă o scădere a calității de comunicare a Parlamentului cu presa. O evoluție în acest sens ar putea fi calificat și faptul că, deși se află încă la o fază incipientă, și anumite ministere au început să abordeze o comunicare calitativă și cantitativă cu mass-media. Pe acest fundal există încă o multitudine de instituții publice care nu și-au creat sisteme/mecanisme de informare a mass-media. Este necesară o îmbunătățire a sistemului de informare și comunicare dintre mass-media și instanțele de judecată. Lucrurile rămân dramatice la nivel local, unde autoritățile și instituțiile publice nu se îngrijesc să mențină o legătură informațională cu jurnaliștii, în particular, și cu instituțiile de presă, în general”.

4.15. “Nu am efectuat și nu vom efectua presiuni asupra jurnaliștilor care activează legal pe teritoriul Republicii Moldova”, a declarat președintele moldovean Vladimir Voronin în cadrul unei întrevederi pe care a avut-o cu ambasadorii unor țări europene și cel al SUA. Potrivit lui V. Voronin, citat de serviciul de presă al Președinției, “orice reprezentant al mass-media are dreptul la primirea și distribuirea informației. Am adoptat în acest sens mai multe acte legislative care sînt în corespundere cu cerințele europene. Președintele a mai spus că “autoritățile pledează pentru o libertate deplină a mass-media în R. Moldova. În contextul discuțiilor axate pe problematica presei în Moldova, Vladimir Voronin a menționat că în baza unei recente decizii (cu privire la instituirea moratoriuului) a Consiliului Coordonator al Audiovizualului licența “PRO TV Chișinău” nu va fi scoasă la concurs pînă la sfîrșitul campaniei electorale.

Igor Volnițchi (Agenția de Presă “Infotag”):

“De cele mai multe ori, jurnaliștii au acces doar la ședințele unde se legalizează deciziile asupra cărora s-a convenit anterior (în comisii, la fracțiuni, la partide etc.). La ședințele unde cu adevărat se iau deciziile jurnaliștii nu numai că nu au acces, dar, de multe ori, nici nu știu că astfel de ședințe urmează să aibă loc sau au avut deja loc (excepție sînt poate doar ședințele Consiliului Municipal Chișinău). De fapt, acreditările nu pot soluționa problema unui acces mai larg al jurnaliștilor la ședințe. Aceasta pentru că în multe dintre ele se indică direct că asigură accesul doar la ședințe plenare și la ședințe care din start sînt declarate de acces pentru presă. Din acest punct de vedere, acreditările sînt mai degrabă o frînă în calea liberului acces la informație decît un instrument de facilitare al acestuia”.

4.16. În cadrul galei “10 jurnaliști ai anului 2008”, zece cei mai buni jurnaliști ai anului au fost premiați marți de Clubul de Presă de la Chișinău, lansat în 1995 de Centrul Independent de Jurnalism și Comitetul pentru Libertatea Presei.

Jurnaliștilor le-au fost înmîinate cîte o diplomă și cîte un măr din sticlă străpuns de o săgeată – simbolul mesajului care lovește în țintă.

La categoria “Presa scrisă” au fost premiați Ion Preașcă (“ECO” și “Energia”), Irina Codrean (“Timpul de dimineață”); la categoria “Televiziune” - Angela Gonța (PRO TV Chișinău) și Gabriel Călin (TV 7); la categoria “Radio” – Elena Moldoveanu (“Radio Europa Liberă” și Eduard Maceac (“Radio Moldova”). La categoria “Agenții de presă” au fost premiați Lina Grîu (NewsIn) și Lilia Gurez (Infotag). La categoria “Presa locală” au fost premiate Ana Butnariuc (DECA-press, “PRO TV Chișinău” și ziarul “SP”, Bălți), precum și Ludmila Topal (Bas TV și Bas FM din Basarabasca). Premiul de excelență pentru longevitate jurnalistică a fost acordat scriitorului și publicistului Mihail Gheorghe Cibotaru. Au fost acordate două premii “Speranța anului”, care au revenit Mariane Rață (“Jurnal de Chișinău”) și Eugeniei Pogor (Info-Prim Neo). Cel mai bun debut în acest an l-a avut, în opinia Clubului de presă, JURNAL TV. Serghei Mișin (Ekonomiceskoe obozrenie) a fost nominalizat drept cel mai bun manager din presă. Centrul Independent de Jurnalism i-a acordat Nataliei Scurtul (“Profsoiuzniie vesti”, Tiraspol) premiul pentru promovarea diversității. Premiul “Phoenix”, care este acordat unui jurnalist sau instituții media care continuă să activeze în condiții extreme, a fost acordat postului Radio “Vocea Basarabiei”.

Laureați ai Premiilor anuale de piramide de bronz ale Asociației Presei Independente (API) au devenit : Tudor Iașenco, “Cuvîntul” (Rezina) – pentru cea mai bună anchetă reportericească, Diana Răilean, “Ziarul de gardă” (Chișinău) – pentru cel mai bun reportaj, Andrei Suzanski, “SP” (Bălți) – pentru cea mai bună fotografie, și Corneliu Rusnac (BBC Moldova) – Premiul pentru cel mai bun jurnalist din afara API.

4.17. Legea privind accesul la informație stipulează un șir de prevederi concrete referitoare la apărarea dreptului de acces la informație, de atacare pe cale extrajudiciară și judiciară a acțiunilor sau inacțiunilor furnizorului de informații, inclusiv cu privire la: a) refuzul neîntemeiat de a primi și înregistra cererea; b) refuzul de a asigura accesul liber și necondiționat la registrele publice aflate la dispoziția furnizorului de informații; c) încălcarea termenelor și procedurii de soluționare a cererii de acces la informație; d) neprezentarea sau prezentarea necorespunzătoare a informațiilor solicitate; e) refuzul neîntemeiat de a prezenta informațiile solicitate; f) atribuirea neîntemeiată a informației la categoria informațiilor care conțin secrete de stat, secrete comerciale sau la categoria informațiilor confidențiale; g) secretizarea neîntemeiată a unor informații; h) stabilirea plății și mărimii acesteia pentru informațiile furnizate; i) cauzarea unor prejudicii materiale și/sau morale prin acțiunile ilegale ale furnizorului de informații.

4.18. În ultimii ani în instanțele de judecată au fost examinate peste 300 de cazuri în domeniul accesului la informație. Putem vorbi deja de o anumită practică judiciară în acest domeniu, care, într-o anumită măsură, au un impact benefic asupra funcționarilor, solicitanților de informații, dar și asupra judecătorilor care au depășit mai multe erori regretabile din primii ani, obținând o mare experiență la examinarea dosarelor. Adresarea în instanța de judecată a jurnaliștilor de fiecare dată când li se încalcă dreptul la informație poate completa practica judiciară, contribuind într-o măsură mai mare atât la educarea funcționarilor publici care încalcă legislația și își ignorează respectarea obligațiilor, cât și la sensibilizarea opiniei publice, la lichidarea analfabetismului juridic.

4.19. Curtea Supremă de Justiție (CSJ) și-a lansat noua pagină electronică – (www.csj.md). Aceasta oferă acces public la baza de date a hotărîrilor CSJ, la programul curent al tuturor ședințelor curții și la informații despre activitățile și structura instanței. Pe noua pagină au fost deja publicate circa 4500 de hotărîri. Site-ul a fost creat cu susținerea tehnică și financiară a Corporației Provocările Mileniului, activitatea făcînd parte din realizarea Programului Preliminar pe Țară al Republicii Moldova. Lansarea noului site face parte din strategia autorităților R. Moldova, menită să sporească transparența sistemului judiciar. Parlamentul a modificat Legea privind organizarea judecătorească, prin introducerea prevederii conform căreia judecătorii trebuie să-și publice hotărîrile pe Internet. Toate judecătorii din Moldova vor fi obligate să-și publice hotărîrile pe paginile lor web începînd cu 1 iunie 2009. Pînă la această dată, toate judecătorii și curțile de apel vor lansa noi pagini electronice, cu susținerea financiară și tehnică a Programului pentru Buna Guvernare.

Grupul de experți apreciază accesul mass-media la informațiile oficiale cu 2,0 puncte (în trimestrul trei – 1,99, în trimestrul doi – 1,95, în trimestrul unu – 2,01 puncte).

III. Concluzii. Propuneri. Recomandări.

Grupul de experți apreciază nivelul de acces la informațiile oficiale în Republica Moldova, în trimestrul patru al anului 2008, cu 2,4 puncte (în trimestrul trei – 2,36, în trimestrul doi – 2,12, în trimestrul unu – 2,09 puncte).

Rezultatele evaluării recente a accesului la informații, realizate de reprezentanți ai mass-media și organizațiilor nonguvernamentale în domeniul libertății de exprimare și a accesului la informație, sub egida Centrului “Acces-info”, continuă să fie departe de a fi satisfăcătoare.

Este evidentă discrepanța vădită dintre declarațiile oficialilor privind importanța accesului la informație și transparenței în procesul decizional și realitate.

Problema principală constă în lipsa unui mecanism clar și eficient de informare permanentă, obiectivă și operativă a publicului, de stabilire a unui dialog interactiv al instituțiilor statale cu cetățenii, de implicare a acestora în procesul decizional. Urmează a fi luate măsuri în scopul îmbunătățirii conținutului site-urilor mai multor autorități și instituții. Continuă să rămînă frecvente refuzurile la cererile de informație, inclusiv cele adresate de către jurnaliști. Nu întotdeauna deciziile judecătorești în litigiile privind accesul la informație sînt

executate operativ și integral. Mai multe deficiențe au fost semnalate la un șir de instituții desconcentrate, care se consideră a fi absolvite, în mod eronat, de obligația furnizării informațiilor oficiale. Se resimte ineficiența activităților sporadice în domeniul sensibilizării opiniei publice, educației civice, desfășurate de instituțiile statale și organizațiile nonguvernamentale în ceea ce privește o mai bună cunoaștere a drepturilor omului și lichidarea analfabetismului juridic, fapt care adeseori generează pasivitatea și indiferența cetățenilor.

În scopul realizării liberului acces la informație sînt necesare acțiuni concrete la nivel statal și instituțional, inclusiv:

- recunoașterea în întreaga ierarhie a autorităților și instituțiilor publice a dreptului la informație drept bază pentru participarea cetățenească, buna guvernare, eficiență în administrația publică, transparență în prevenirea și combaterea corupției, dezvoltare generală și realizarea drepturilor social-economice, civile și politice;
- modificarea legislației în concordanță cu normele constituționale, Legea privind accesul la informație și standardele actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, crearea unor instrumente concrete de implementare a acestora;
- instituirea unui control sistematic din partea Parlamentului și Guvernului privind asigurarea de facto a liberului acces la informație și transparenței în procesul decizional;
- evaluarea cantitativă și calitativă, colectarea datelor statistice, raportarea anuală obligatorie, sancționarea, conform legislației, a tuturor vinovaților de îngrădire a accesului la informație;
- acuzarea politicianilor, funcționarilor publici care își permit gesturi de amenințare sau agresiune, violențe la adresa jurnaliștilor și colectivelor redacționale;
- crearea și dezvoltarea unui sistem complex, în corespundere cu posibilitățile tehnologice moderne, la toate nivelurile, pentru informarea persoanelor, inclusiv prin intermediul paginilor-web oficiale;
- alocarea resurselor necesare pentru o administrare eficientă și adecvată a unui sistem informațional integrat, consolidarea managementului informațional la toate instituțiile, inclusiv în cadrul serviciilor de presă, de relații cu publicul;
- ridicarea nivelului de înțelegere adecvată a importanței dreptului de acces la informație, asigurarea posibilității de exercitare a acestui drept în cadrul multiplelor activități educaționale ale publicului.

Centrul “Acces-info”

Grupul de experți: Vasile Botnaru, Postul de Radio “Europa Liberă”, Chișinău; Viorel Cibotaru, Institutul European de Studii Politice; Cornelia Cozonac, Centrul de Investigații Jurnalistice; Oleg Cristal, jurnalist independent; Nadine Gogu, Centrul Independent de Jurnalism; Tudor Iașenco, ziarul “Cuvîntul”, Rezina; Petru Macovei, Asociația Presei Independente; Constantin Marin, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova; Vadim Pistrinciuc, Centrul Național pentru Transparență și Drepturile Omului; Eugeniu Rîbca, Asociația Presei Electronice “APEL”; Maia Sadovici, Compania Publică “Găgăuzia Radio-Televiziune”; Vasile Spinei, Centrul “Acces-info”; Eugen Urușciuc, Agenția “Monitor Media”, Bălți; Igor Volnițchi, Agenția de Presă “Infotag”.

Acest raport a fost elaborat cu suportul financiar al Agenției S.U.A. pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale USAID și Academiei pentru Dezvoltare Educațională sau Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX).